

Міністерство освіти і науки України

**Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»**

Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з
навчальної дисципліни
«РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ»
для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія» (ОНП Політологія)

Розробник: доктор політичних
наук, професор Музиченко Г. В.

Одеса – 2024

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 7 від 26.12.2024 року)*

Рецензенти:

Узун Ю. В. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського.

Музиченко Г. В. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Регіональна політика та локальна демократія» : для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» (ОНП «Політологія»). Одеса: Університет Ушинського. 2024. 66 с. (2,93 д.а.)

Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Регіональна політика та локальна демократія» містять зміст роботи й завдання для практичних занять та самостійної підготовки, орієнтовну тематику індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ), питання до самоконтролю, питання до іспиту відповідно до програми дисципліни, а також систему оцінювання щодо форм поточного та підсумкового контролю знань з поясненнями, рекомендовані джерела інформації.

Розроблені методичні рекомендації в повному обсязі корелюють із навчальним посібником з дисципліни «Регіональна політика та локальна демократія» (dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/21172), де розміщені теоретичні матеріали до кожної із тем.

Ключові слова: регіон, регіональна політика, регіональний розвиток, сталий розвиток, стратегія розвитку, місцеве самоврядування, місцева політика, локальна демократія, інструменти локальної демократії, пряма та представницька демократія, регіональна еліта, локальний політичний режим

ЗМІСТ

№ п/п	Назва	Стр
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ		
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (денна форма навчання)		
Тема 1.	Територіальна організація влади в Україні та регіональний розвиток	
Тема 2	Регіональні стратегії як інструмент управління розвитком територій.	
Тема 3.	Особливості європейського регіоналізму	
Тема 4.	Методи регіонального аналізу і діагностики	
Тема 5.	Локальний рівень демократії участі	
Тема 6.	Інституціональне середовище функціонування місцевої демократії в сучасних країнах світу	
Тема 7.	Циркуляція місцевих еліт та локальні політичні режими	
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (заочна форма навчання)		
Теми 1-4	Теоретико-методологічні засади регіональної політики	
Теми 5-7	Локальна демократія як напрям політологічних досліджень	
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ		
	Тези	
	Доповідь з комп'ютерною презентацією	
	Аналітичний аналіз джерел	
	Проходження онлайн-курсу (неформальна освіта)	
РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ		
	Форми контрольних заходів	
	Перелік питань до іспиту	
РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ		
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ		
ДОДАТКИ		

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації укладені відповідно до Освітньо-наукової програми «Політологія» для підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія». У рекомендаціях висвітлені основні завдання щодо практичних занять, самостійної роботи здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітньо-наукового процесу в закладі вищої освіти.

Мета навчальної дисципліни «Регіональна політика та локальна демократія»: формування масиву спеціальних знань про регіональну проекцію сучасного політичного процесу, набуття вмінь застосовувати прикладні методики вивчення політики через регіональний вимір та локальну демократію, формування навичок аналізу регіональної політики та локальної демократії з позицій забезпечення сталого розвитку, моделювання регіональної (локальної) політичної ситуації тощо.

Передумови для вивчення дисципліни: для вивчення навчальної дисципліни «Регіональна політика та локальна демократія» здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти мають опанувати знання з навчальних дисциплін: «Політичні інститути і процеси» та «Політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку».

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з політичних наук та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері політичних наук та/або здійснення інновацій.

ПРН06. Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.

ПРН 12. Застосовувати широкий спектр політологічних понять, теорій і методів до аналізу владно-політичних відносин, політичних акторів, інститутів та ідей відповідно до певного історичного або сучасного контексту на місцевому (локальному), національному та міжнародному рівнях у наукових розробках та професійній діяльності.

Очікувані результати вивчення дисципліни:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повинен:

знати:

- сутність регіональної політики, відносин між центром і регіонами, адміністративно-територіального поділу держави в контексті зарубіжного і українського досвіду;

- специфіку владної організації усередині країні та розподілу повноважень, компетенцій органів влади різних рівнів;
- основні підходи до вивчення регіональної політичної ситуації; політичні характеристики та ознаки регіону;
- основний інструментарій, підходи та методи дослідження регіональних політик та аналізу стратегій сталого регіонального розвитку;
- зміст та сферу регулювання регіональної політики;
- механізми та інструменти локальної демократії, міжнародні та національні стандарти їх застосування в сучасних державах та в Україні зокрема;
- напрямки впливу місцевої демократії на циркуляцію місцевих (локальних) еліт тощо.

Уміти:

- використовувати категоріальний апарат політичної регіоналістики;
- розрізняти можливості і потенціал національних, регіональних та місцевих політичних інститутів та процесів;
- оволодіння навичками регіональних політичних досліджень, виявлення і аналізу регіональних політичних акторів та їхніх інтересів, аналізу динаміки політичних відносин між територіальними рівнями влади;
- аналізувати основні інструменти локальної демократії, переваги та недоліки їх застосування в Україні;
- визначати вплив локальної демократії на процес формування місцевих політичних режимів;
- аналізувати регіональну політику держави, давати рекомендації до її поліпшення;
- давати порівняльну характеристику рівня соціально-економічного розвитку регіонів та окреслювати особливості кожного регіону України в поточному стані та в перспективі.

Інтегральна компетентність:

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері політології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК03. Здатність працювати в міжнародному середовищі.

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми політичних наук на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні компетентності (СК):

СК02. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в політичних науках та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з політичних наук та суміжних галузей.

СК03. Здатність застосовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних і теоретичних досліджень у сфері політичних наук, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення в науковій та освітній діяльності.

СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

СК05. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері політичних наук, оцінювати та забезпечувати якість виконаних досліджень.

СК06. Здатність ініціювати та реалізовувати інноваційні комплексні проекти у сфері політичних наук та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство під час їхньої реалізації

СК07. Здатність аналізувати та оцінювати сучасний стан, тенденції розвитку політичних наук.

СК 9. Здатність розуміти особливості реалізації влади у різних політичних системах та застосування широкого спектру політологічних теорій, концептів і методів для аналізу політики на місцевому (локальному), національному та міжнародному рівні.

СК 10. Здатність до розробки та апробацій стратегій політичної діяльності для впровадження політичними акторами на національному, регіональному та локальному рівнях політики.

**ОПАНОВУЮЧИ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗДОБУВАЧ
ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ:**

- сумлінно, вчасно і самостійно (крім випадків, які передбачають групову роботу) виконувати навчальні завдання, завдання проміжного та підсумкового контролю;
- бути присутнім на всіх навчальних заняттях, крім випадків, викликаних поважними причинами;
- ефективно використовувати час на навчальних заняттях для досягнення навчальних цілей, не марнуючи його на зайві речі;

- сумлінно виконувати завдання з самостійної роботи, користуватися інформацією з надійно перевірених джерел, опрацьовувати запропоновані та додаткові літературні джерела та Інтернет-ресурси.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	П	лаб	інд	с.р.		Л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади регіональної політики												
Тема 1. Територіальна організація влади в Україні та регіональний розвиток	14	2	2			10	14	2	2			10
Тема 2. Регіональні стратегії як інструмент управління розвитком територій.	18	2	4			12	18					18
Тема 3. Особливості європейського регіоналізму	14	2	2			10	14					14
Тема 4. Методи регіонального аналізу і діагностики	14	2	2			10	14					14
Разом за змістовим модулем I	60	8	10			42	60	2	2			56
Змістовий модуль II. Локальна демократія як напрям політологічних досліджень												
Тема 5. Локальний рівень демократії участі.	18	2	4			12	18	2	2			14
Тема 6. Інституціональне середовище функціонування місцевої	16	2	2			12	16					16

демократії в сучасних країнах світу.												
Тема 7. Циркуляція місцевих еліт та локальні політичні режими	16	2	2			12	16					16
Разом за змістовим модулем II	50	6	8			36	50	2		2		46
ІНДЗ					10						10	
Усього годин	120	14	18		10	78	120	4	4		10	102

РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому здобувачі вищої освіти під керівництвом викладача закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання відповідно сформульованих завдань.

Основне завдання практичних занять – поглибити і закріпити знання, що одержані здобувачами на лекції та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, збірниками правових актів, розвинути у них навички пошуку, узагальнення, критичного аналізу навчального матеріалу, тісніше пов'язувати теорію з практикою, уміння самостійно та творчо формувати свої думки в усній і письмовій формі, висувати і захищати свої погляди з питань, що розглядаються.

Перелік тем практичних занять визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Змістовний модуль 1.

Теоретико-методологічні засади регіональної політики

Тема 1. Територіальна організація влади в Україні та регіональний розвиток

Практичне заняття 1. Територіальна організація влади в Україні та регіональний розвиток (2 год.)

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Теоретичні основи територіальної організації влади в Україні.
2. Поняття «регіон» в сучасних суспільно-політичних реаліях.
3. Регіональне управління та регіональна політика: сутність, цілі та специфіка.
4. Регіональний розвиток та сталий розвиток регіонів.

Питання для обговорення:

1. Розкрийте сутність поняття «територіальна організація влади».

2. Які підходи в сучасній суспільній науці існують для визначення поняття «регіон»? В чому полягає відмінність в їх тлумаченні цього поняття?
3. В чому полягає різниця між поняттями «розвиток територій» та «розвиток регіонів»?
4. Як пов'язані між собою поняття «регіональна політика» і «регіональний розвиток»?
5. Що виступає основою та регіонального управління?
6. Як пов'язані між собою поняття «сталий розвиток» та «розвиток регіону»?
7. Які фактори визначають стійкість розвитку території?
8. Яка роль відведена державному регулюванню розвитку регіонів в забезпеченні сталості розвитку регіонів?

Теми для самостійного опрацювання:

1. Тимчасово окуповані території: правовий статус та особливості управління.
2. Державна політика по відношенню до деокупованих територій.
3. Вибір моделі територіальної організації влади для України.
4. Організаційно-правовий механізм публічного управління на територіальному рівні.
5. Регіональне *versus* просторове управління та планування.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Garance Marchal, Stephen Linstead & Iain Munro (2013) The territorial organization: History, divergence and possibilities, Culture and Organization, 19:3, 185-208. URL: https://www.researchgate.net/publication/262860057_The_territorial_organization_History_divergence_and_possibilities
2. Regionalisation and its effects on local self-government. URL: <https://rm.coe.int/1680748024>

Література до теми: 1, 50, 51, 60, 62, 65, 68, 75.

Нумерація джерел тут і в подальших розділах відповідає номеру джерела в Списку рекомендованих джерел, розміщених в кінці цих Методичних рекомендацій.

Тема 2. Регіональні стратегії як інструмент управління розвитком територій.

Практичне заняття 2. Державна регіональна політика (2 год).

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Стратегічне управління регіоном: сутність та методологічний інструментарій.
2. Генезис стратегування у контексті регіональних досліджень
3. Алгоритм стратегування регіонального розвитку.
4. Ідеологія стратегування регіонального розвитку
5. Зарубіжний досвід стратегічного планування регіонального розвитку.

Питання для обговорення:

1. Розкрийте поняття «регіональна стратегія управління». В чому полягає його відмінність від поняття «регіональне стратегічне управління» та «стратегічне управління регіоном»?
2. Обґрунтуйте міждисциплінарність поняття «стратегія регіонального розвитку». Які галузі науки, поряд із політичною наукою, слід брати до уваги при комплексному розумінні поняття «регіональний розвиток»?
3. Які стратегії включає в себе регіональне стратегічне управління з точки зору системного підходу?
4. Охарактеризуйте генезис поняття «стратегування» в сучасній суспільній думці.
5. Які характерні риси притаманні регіональному стратегуванню?
6. Дайте визначення алгоритму стратегування регіонального розвитку.
7. На якому етапі стратегування регіонального розвитку застосовується SWOT та PEST- аналіз?
8. Розкрийте сутність поняття «ідеологія стратегування регіонального розвитку». Які компоненти ідеології необхідно врахувати для побудови якісної стратегії регіонального розвитку?
9. Які принципи покладені в основу чинної державної регіональної політики України?

10. На основі порівняльного аналізу досвіду країн ЄС в сфері регіонального розвитку, які практики можна рекомендувати сучасній Україні для подальшої імплементації при стратегуванні розвитку регіонів?

Теми для самостійного опрацювання:

1. Сталий регіональний розвиток: визначення та критерії аналізу.
2. Агенції регіонального розвитку та їх роль в регіональному управлінні.
3. Основні напрями державної політики України: нормативний вимір.
4. Основні виклики державної регіональної політики в період повномасштабного вторгнення РФ на українські території.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
2. Bachtler J., Yuill D. Policies and strategies for regional development: a shift in paradigm? Regional and Industrial Policy Research Paper. 2001. № 46. URL: https://www.researchgate.net/profile/John-Bachtler/publication/228396056_Policies_and_strategies_for_regional_development_a_shift_in_paradigm/links/55b8c01008ae092e965a46bb/Policies-and-strategies-for-regional-development-a-shift-in-paradigm.pdf

Література до теми: 38, 39, 40, 41, 43, 47, 68, 76.

Практичне заняття 3. Регіональні стратегії як інструмент управління розвитком територій (2 год).

Форма проведення: круглий стіл.

Основні питання для обговорення:

1. Стратегічне планування – методологічне підґрунтя стратегування збалансованого розвитку регіонів України.
2. Концепція сталого розвитку: регіональний вимір.
3. Місія та візія у стратегіях сучасних регіонів України.
4. Стратегія розвитку Одеської області до 2027 року: місія, візія, цінності.

Рекомендовані джерела для аналізу:

1. Вишневецький О. С. *Загальна теорія стратегування: від парадигми до практики використання*. Київ: Інститут економіки промисловості НАН

- України, 2018. С. 148-155. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/mono_Vishnevskiy_ukr_2018.pdf
2. Зверяков М. І., Кухарська Н. О., Клевцевич Н. А., Шараг О. С. *Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція*. Одеса : Атлант BOI COIY, 2019. 241 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9366/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83.pdf>
3. Стратегія розвитку Одеської області на 2021-2027 роки. URL: <https://oda.od.gov.ua/ua/strategiya-rozvytku-odeskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky>

Література до теми: 7, 9, 11, 15, 22, 30, 31.

Тема 3. Особливості європейського регіоналізму

Практичне заняття 4. Особливості європейського регіоналізму (2 год.).
Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Європейський Союз: від інтеграції до регіоналізму.
2. Регіональна влада як суб'єкт політики і публічного врядування в Європейському Союзі.
3. Регіональне представництво в інституційній структурі ЄС.
4. Європейська ініціатива INTERREG: причини розробки, зміст, еволюція.
5. Нова регіональна політика ЄС в контексті сучасних викликів і ризиків.

Питання для обговорення:

1. Які історичні події передували процесам європейської інтеграції?
2. Охарактеризуйте теоретичне підґрунтя процесів європейського об'єднання.
3. З якими політичними викликами зіткнулися регіони країн ЄС після введення політики євроінтеграції?
4. Як відображалася ідеологія європейської інтеграції та програмних документах політичних партій того часу?
5. Розкрийте сутність європейського регіоналізму.
6. Дайте оцінку впливу Договору про заснування Європейського економічного співтовариства (ДЄЕС) на розвиток європейської інтеграції.
7. Який внесок в розвиток Європейської регіональної політики зробило заснування Європарламенту?

8. Розкрийте сутність посилення ролі регіонів у процесі прийняття рішень в ЄС. На яких документах базується цей процес?
9. Охарактеризуйте інституційні канали територіального представництва в ЄС.
10. Охарактеризуйте форми регіонального представництва в інституційній структурі ЄС.
11. Розкрийте роль Комітету регіонів в створенні та функціонуванні регіональної політики ЄС.
12. Хто формує «трикутник прийняття рішень в ЄС»? Охарактеризуйте основних його гравців.
13. Рада Європейського Союзу: структура. Функції та повноваження в сфері регіонального розвитку.
14. Охарактеризуйте шляхи створення регіональних місій в Брюсселі.
15. Розкрийте сутність мереж представництва інтересів.
16. В чому полягала ідея створення Європейської ініціативи INTERREG?
17. Охарактеризуйте еволюцію програмних етапів INTERREG.
18. В чому полягають основні пріоритети шостого програмного етапу розвитку INTERREG на 2021-2027 рр.?
19. Розкрийте сутність нової регіональної політики ЄС?
20. Дайте оцінку запровадженій методології побудови нової регіональної політики ЄС.

Теми для самостійного опрацювання:

1. Еволюція концепції «Європа регіонів».
2. Структурні фонди ЄС.
3. Політика згуртованості ЄС на 2021-2027 рр.
4. Регіональна політика в інших країнах (США, Азія – за вибором).
5. Моніторинг регіонального розвитку ЄС.
6. Конвергенція регіональних моделей України і ЄС.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Maris Martin. Contribution of EU Cohesion Policy to Regional Growth: Evidence from V4 Countries. Prague Economic Papers. 2024. №33(2). P. 164-186. URL: https://pep.vse.cz/artkey/pep-202402-0002_contribution-of-eu-cohesion-policy-to-regional-growth-evidence-from-v4-countries.php
2. Федулова Л. І., Ємельяненко Л. М. Адаптація принципів нової регіональної політики ЄС в стратегічному курсі регіонального розвитку України. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8335> DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.13](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.13)

Література до теми: 6, 12, 14, 23, 24, 28, 46, 55, 57, 69, 80, 81.

Тема 4. Методи регіонального аналізу і діагностики

Практичне заняття 5. Методи регіонального аналізу і діагностики (2 год.).

Форма проведення: тренінг

План тренінгу:

1. Теоретична частина:

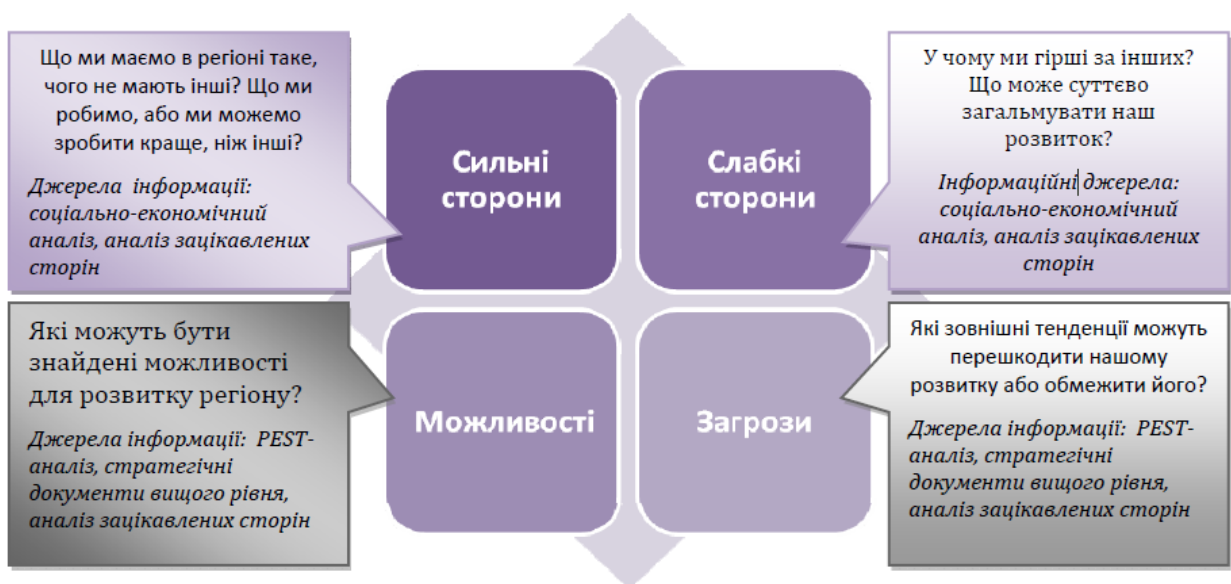
1.1. Загальні методологічні підходи до дослідження регіонального розвитку:

- системний підхід;
- ситуаційний підхід;
- діалектичний підхід;
- рефлексивний підхід;
- процесний підхід.

1.2. Статистичні методи аналізу при дослідженні регіональних процесів:

- система статистичних показників соціально-економічного стану та розвитку регіону;
- система статистичних показників оцінки та аналізу соціального розвитку регіону;
- методологічні підходи, що використовуються у політичній регіоналістиці.

2. Практична частина: SWOT-аналіз регіональної політики Одеської області

Рекомендації:

При виконанні SWOT-аналізу необхідно слідувати певним принципам для того, щоб досягнути оптимальних результатів. Для того щоб виконати SWOT-аналіз, необхідно дати відповіді на питання про власні ключові характеристики, тобто про положення регіону в середовищі. Найбільш важливо бути реалістами: не надто скромними, не надто оптимістичними.

Сильні сторони це внутрішні ресурси і можливості, які представляють основу для розвитку конкурентних переваг. Питання щодо сильних сторін можуть включати наступне:

- Які переваги має ваш регіон?
- Що ви робите добре?
- Які ресурси доступні для вас?
- У чому інші вбачають ваші переваги?

Слабкі сторони можуть бути визначені як протилежності сильним, чи як відсутність деяких

сильних сторін. І сильні і слабкі сторони можуть розглядатися як внутрішні так і зовнішні.

Ключові питання щодо слабких сторін включають:

- Що можна поліпшити в регіоні?
- Що зроблено погано?
- Чого слід уникати?

У багатьох випадках один фактор може бути як сильною так і слабкою стороною, залежно з якої точки зору на нього дивитися. Потужні промислові об'єкти в певному секторі можна розглядати як сильну сторону з точки зору конкурентоспроможності, але як і слабкість з точки зору можливостей для перепрофілювання, значної залежності від однієї галузі або з точки зору захисту навколишнього середовища.

Можливості можуть бути знайдені шляхом аналізу середовища, але також і шляхом аналізу сильних сторін, тобто через пошук таких шансів, які відкриваються у майбутньому завдяки існуючим сьогодні сильним сторонам. Можливості можуть виникнути через ринкові зміни, регіональну інтеграцію, нову нормативно – правову базу, зміну соціальних умов, застосування нових технологій тощо. Можливості можуть виникнути у контексті міжнародної торгівлі, наприклад, у випадку усунення деяких торговельних бар'єрів, а також внаслідок певних змін на національному або регіональному рівні. Якщо, наприклад, молоде населення було визначено в якості сильної сторони, можливості можуть виникнути через інвестиції в освіту в певних областях. З іншого боку, можливості можуть бути ідентифіковані за допомогою аналізу слабких сторін, спрямованого на те, щоб усунення цих слабких сторін відкрило нові можливості. Можливості для потреб SWOT-аналізу можуть бути ідентифіковані шляхом надання відповідей на наступні питання:

- Які можливості існують?

- Які з цих можливостей можуть бути використані?
- Які сприятливі (нові) тенденції можуть бути використані?

Аналізуючи **загрози** у такий спосіб, щоб передбачати очікувані проблеми, ми можемо дізнатися, що необхідно зробити в майбутньому. Крім можливостей, зміни в зовнішньому середовищі можуть становити також загрози – наприклад, обмежувальні нормативно-правові норми, підвищення торгових бар'єрів, економічні кризи тощо. Ключові питання, через які визначаються загрози та ризики, можуть бути такими:

- З якими перешкодами ми стикаємося або можемо зіткнутися?
- Чи відбуваються у зовнішньому середовищі зміни, які потребуватимуть певних коригувань у межах нашого регіону?
- Які зовнішні обставини можуть значно погіршувати наш розвиток?

У SWOT-аналізі сильні і слабкі сторони це найчастіше внутрішні чинники, а можливості і загрози пов'язані з факторами зовнішнього середовища. SWOT-матриця являє собою інструмент для аналізу цих факторів, зроблений за принципом їх перетинання і взаємозв'язків.

Щоб зрозуміти SWOT-матрицю і SWOT-аналіз загалом, важливо розрізняти між короткостроковим оперативним і стратегічним підходами. У той час як операційна мета полягає в досягненні швидких короткострокових вигод, стратегічний підхід передбачає розвиток конкурентних переваг шляхом знаходження найкращого поєднання власних сильних сторін і виникаючих можливостей.

Основні правила для ефективного проведення SWOT-аналізу:

- слід бути реалістами щодо оцінки сильних і слабких сторін регіону;
- необхідно докласти зусиль для того, щоб чітко розрізняти поточну ситуацію і можливий (бажаний) стан в майбутньому;
- необхідність бути конкретними у формулюваннях, уникаючи багатослів'я;
- варто використовувати порівняння щодо конкурентоспроможності регіону (за відсутності кількісних даних, можна сказати «краще» або «гірше, ніж ...»);
- підготовка короткої і простої SWOT-матриці, яка є зрозумілою і та зручною у використанні.

Приклади SWOT-аналізу регіону наданий у додатку 1.

Література до теми: 13, 30, 31, 41, 47, 49, 53.

Змістовий модуль II.

Локальна демократія як напрям політологічних досліджень

Тема 5. Локальний рівень демократії участі

Практичне заняття 6. Локальний рівень демократії участі (2 год.).

Форма проведення: *семінар-дискусія*

Семінар-дискусія організується як процес діалогічного спілкування учасників, під час якого відбувається формування практичного досвіду обговорення та розв'язання теоретичних проблем, теоретико-практичного мислення майбутнього фахівця.

Особливістю розвитку семінарського заняття є забезпечення рівноправної та активної участі кожного здобувача вищої освіти в аналізі теоретичних положень, вірогідних рішень, в оцінці їх правильності та обґрунтованості. Дискусія створює специфічне психологічне тло під час спілкування різноінформованих партнерів – членів навчальної групи (на відміну від спілкування з різноінформованим партнером-педагогом). Це вивільняє творчі інтелектуальні здібності аспірантів, різко знижує бар'єри спілкування, підвищує його продуктивність.

План семінару:

1. Локальна демократія як фундаментальна категорія політологічних досліджень.
2. Взаємозв'язок категорій «локальна демократія» і «місцеве самоврядування».
3. Генеза наукового уявлення про сутність та прояви локальної демократії.
4. Представницька демократія: локальний рівень.
5. Правові гарантії локальної демократії в Україні.

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення локальній демократії як науковій категорії.
2. Охарактеризуйте локальну демократію як інституційну форму організації політичного життя в громаді.
3. Як корелюють між собою категорії «локальна демократія» та «муніципальні права»?
4. Як співвідносяться між собою поняття «локальна демократія» та «місцеве самоврядування»?
5. Розкрийте сутність еволюції локальної демократії як наукової категорії та форми участі. Які форми локальної демократії актуальні в сучасному науковому дискурсі та політичній практиці?
6. В чому полягає різниця між поняттями форми та інструменти локальної демократії?

7. Якими правовими нормами врегульована представницька форма локальної демократії? На основі яких документів проводяться місцеві вибори депутатського корпусу представницьких органів влади?
8. Дайте стислу характеристику основних джерел права місцевої демократії в Україні.
9. Розкрийте особливості правового врегулювання форм безпосередньої демократії на локальному рівні.
10. В чому полягають особливості правового регулювання функціонування інститутів локальної демократії в умовах воєнного стану?

Теми для самостійного опрацювання:

1. Основні інструменти локальної демократії.
2. Міжнародні стандарти локальної демократії.
3. Особливості здійснення локальної демократії в умовах воєнного стану.
4. Перспективи розвитку локальної демократії в Україні.
5. Статути територіальних громад як локальний нормативний документ: практика України.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. *Існуючі форми локальної демократії та механізми їх правового регулювання*. Київ: Центр політико-правових реформ, 2023. 135 с. URL: <https://decentralization.ua/uploads/library/file/867/43740.pdf>
2. Баймуратов М. О., Кофман Б. Я. Людиноцентризм як основоположний інституційний принцип локальної демократії. URL: https://www.researchgate.net/publication/382543918_LUDINOCENTRIZM_AK_OSNOVOPOLOZNIJ_INSTITUCIJNIJ_PRINCIP_LOKALNOI_DEMOKRATII
3. Timothy D. Sisk. *Democracy At The Local Level*. The International IDEA Handbook on Participation, Representation, Conflict Management, and Governance International IDEA Handbook Series 4. 2001. 256 p. URL: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/democracy-at-the-local-level-handbook.pdf>

Література до теми: 2, 3, 10, 21, 29, 34, 36, 37, 48, 61, 63, 67, 71, 73, 79.

Практичне заняття 7. Міжнародні стандарти локальної демократії. (2 год.).

Форма проведення: семінар

Підготовка до семінарського заняття повністю самостійна і передбачає попереднє ознайомлення здобувачів вищої освіти з рекомендованою літературою згідно визначених планом семінарського заняття питаннями.

План семінару:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування.
2. Всесвітня декларація місцевого самоврядування.
3. Європейська конвенція про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними общинами або органами влади
4. Європейська Хартія регіональних мов або мов меншин.
5. Європейська хартія урбанізму.
6. Європейська конвенція про участь іноземців у громадському житті на місцевому рівні.
7. Європейська хартія регіонального самоврядування.
8. Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і регіональному рівні.
9. Європейська хартія міст.

Питання для обговорення:

1. Проаналізуйте правову природу міжнародних стандартів місцевого самоврядування.
2. Розкрийте роль Ради Європи в розробці міжнародних стандартів місцевого самоврядування.
3. Охарактеризуйте роль Європейської хартії місцевого самоврядування як стандарту локальної демократії.
4. В чому відмінність між Європейською та Всесвітньою хартією місцевого самоврядування? Який документ був історично першим?
5. Розкрийте важливість Європейської конвенції про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними общинами або органами влади на становлення системи співробітництва між державами та регіонами.
6. Які цілі переслідувала Європейська хартія урбанізму?
7. Які принципи міського розвитку були визначені Європейською Хартією урбанізму?
8. Розкрийте сутність Декларації щодо регіоналізму в Європі? Чому цей документ вважають основою концепції «Європа регіонів»?
9. Чому Єреванську декларацію про децентралізацію відносять до міжнародних стандартів місцевого самоврядування та локальної

демократії?

10. Розкрийте сутність Європейської Хартії регіонального самоврядування.
11. Охарактеризуйте український досвід ратифікування та дотримання європейських стандартів локальної демократії.
12. Зробіть прогноз розвитку локальної демократії в ЄС та Україні.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Батанов О. В. Сучасні міжнародні стандарти місцевого самоврядування та права людини. Вісник АПСВТ. 2016. №3-4. С. 60-63. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_3_4-2016-60-63_Batanov.pdf
2. Кантор Н. Ю. Роль Європейської Хартії місцевого самоврядування як стандарту локальної демократії: українські реалії та перспективи. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2023. №6. С. 12-19. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/6_2023/3.pdf

Література до теми: 4, 8, 19, 25, 32, 42, 75.

Тема 6. Інституціональне середовище функціонування місцевої демократії в сучасних країнах світу

Практичне заняття 8. Інституціональне середовище функціонування місцевої демократії в сучасних країнах світу (2 год.)

Форма проведення: семінар-дискусія

План семінару:

1. Політичні та нормативні передумови інституціоналізації місцевого самоврядування.
2. Особливості процесу інституціоналізації самоврядування в країнах ЦСЄ.
3. Оформлення місцевої електоральної демократії у регіоні Центральної і Східної Європи.
4. Перспективи інтеграції європейського досвіду у вітчизняну систему місцевого самоврядування та формат територіальної організації влади.

Питання для обговорення:

1. Які критерії використовуються для групування країн ЄС з метою аналізу процесу інституціоналізації місцевого самоврядування та локальної демократії?
2. Охарактеризуйте особливості становлення системи місцевого самоврядування в Німеччині.
3. Чим відрізнявся досвід становлення місцевих органів влади у Франції від інших країн «великої сімки»?
4. Який досвід інституціоналізації місцевого самоврядування вирізняв Скандинавські країни?
5. Що спільного було в процесах створення національних систем місцевого самоврядування в країнах Балтії?
6. Охарактеризуйте особливості інституціоналізації місцевого самоврядування в країнах ЦСЄ.
7. Чому серед країн ЦСЄ при аналізі процесів інституціоналізації місцевого самоврядування та розвитку інструментів локальної демократії окремо виділяють країни Вишеградської групи?
8. Як відбувався процес становлення системи місцевих органів самоврядування в Польщі?
9. Які фактори впливали на формування структури проведення місцевих виборів у Центральній і Східній Європі?
10. Які спільні характеристики місцевих виборчих систем у країнах Європи Ви можете визначити?
11. Охарактеризуйте причини та наслідки еволюції виборчого законодавства на розвиток місцевої демократії.
12. Визначте перспективи інтеграції європейського досвіду у вітчизняну систему місцевого самоврядування.
13. Як відбиваються в Державній стратегії регіонального розвитку України до 2027 року основні тенденції розвитку місцевого самоврядування країн Європи?
14. Досвід якої країни Ви вважаєте найбільш близьким для сучасного етапу розвитку місцевого самоврядування?
15. Спрогнозуйте основні тенденції подальшого розвитку місцевої демократії в Європі та в Україні.

Теми для самостійного опрацювання:

1. Виборчий процес на місцевому рівні: міжнародні та європейські системи та стандарти.

2. Місцеве самоврядування та локальна демократія в умовах воєнного стану: політико-правовий вимір.
3. Нові інструменти локальної демократії в країнах ЄС.
4. Локальна демократія в США.
5. Локальна демократія та місцеве самоврядування в країнах Сходу.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Amedeo Barletta. *New tools for Local Democracy in Europe*. URL: https://www.academia.edu/798189/New_tools_for_Local_Democracy_in_Europe
2. Norbert Kersting. *Local Political Participation in Europe: Elections and Referendums*. 2015. URL: https://www.academia.edu/64507057/Local_Political_Participation_in_Europe_Elections_and_Referendums
3. Аналіз доступності інструментів локальної демократії для внутрішньо переміщених осіб. URL: <https://www.vplyv.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/%D0%9B%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F.pdf>

Література до теми: 1, 3, 16, 17, 18, 26, 27, 29, 35, 59, 64, 66, 70.

Тема 7. Циркуляція місцевих еліт та локальні політичні режими

Практичне заняття 9. Циркуляція місцевих еліт та локальні політичні режими (2 год.).

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Проблема циркуляції політичних еліт в сучасному політологічному дискурсі.
2. Особливості дослідження регіональних політичних еліт в Україні.
3. Проблеми інституціоналізації регіональних еліт в Україні
4. Механізми формування регіональних еліт в Україні.
5. Локальні політичні режими та особливості їх дослідження.

Питання для обговорення:

1. В чому полягає різниця між елітарною концепцією та плюралістичною, фундаторами якої вважаються Йозеф Шумпетер та Карл Маннгейм?
2. Як розглядається ідея елітарності в транзитології?
3. Розкрийте сутність проблем циркуляції еліт в посткомуністичних країнах та перших етапах становлення молодих демократій?
4. В чому полягають особливості дослідження регіональних еліт в сучасній Україні?
5. Назвіть основні вітчизняні дослідження в сфері формування та функціонування регіональних еліт.
6. Охарактеризуйте основні тенденції в дослідженні регіональних еліт в західній політичній думці.
7. Про які проблеми та особливості розвитку політичної суб'єктності свідчить аналіз сучасного політологічного дискурсу на тему регіональних і місцевих еліт?
8. Охарактеризуйте основні проблеми та тенденції формування регіональних політичних еліт на перших етапах розвитку незалежності України?
9. Назвіть основні механізми формування регіональних політичних еліт в сучасній Україні.
10. Охарактеризуйте на прикладі регіону України (на вибір здобувача) основні тенденції функціонування місцевої політичної еліти.
11. Розкрийте сутність феномену «регіональні політичні партії». Яку роль вони відіграють при формуванні та функціонуванні сучасних регіональних еліт?
12. Як впливають зміни в виборному законодавстві на процес формування регіональних еліт?
13. Які західні політичні концепції можна вважати теоретико-методологічною основою дослідження локальних політичних режимів?
14. Дайте визначення поняттю «локальний політичний режим»?
15. Які індикатори (показники) традиційно застосовують дослідники для аналізу місцевих політичних режимів?

Теми для самостійного опрацювання:

1. Аналіз механізмів формування та зміни політичної еліти на рівні регіону (регіон - за вибором здобувача).
2. Феномен регіональних політичних партій.
3. Перспективи оновлення місцевих політичних еліт після завершення війни.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Patrick Le Gales. The Rise of Local Politics: A Global Review. *Annual Review of Political Science*. 2021. Vol. 24. URL: <https://www.annualreviews.org/content/journals/10.1146/annurev-polisci-041719-102158>
2. Vlasta Jalušič and Wolfgang Heuer. Thinking Contemporary Forms of Government after the Break of Tradition. *What kind of Government?* 2024. URL: https://click.endnote.com/viewer?doi=10.1007%2F978-3-031-61171-1_1&token=WzIxODkxMiwiMTAuMTAwNy85NzgtMy0wMzEtNjExNzEtMV8xIl0.XFerpZu3yoi1Dj_FM7FGGJtq9UE
3. Roger B. Myerson. *Local Politics in Nations and Empires*. URL: <https://home.uchicago.edu/~rmyerson/research/niehandbk.pdf>
4. Karen Mossberger, Gerry Stoker. The evaluation of Urban Regime Theory: The Challenge of Conceptualization. *Urban Affairs Review*. 2001. Vol. 36. Issue 6. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/10780870122185109?icid=int.sj-abstract.similar-articles.2>

Література до теми: 5, 33, 44, 45, 52, 54, 56, 58, 67, 72.

РОЗДІЛ 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО
ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ (заочна форма навчання)

Практичне заняття 1. Теоретико-методологічні засади регіональної політики (2 год.).

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Територіальна організація влади в Україні та регіональний розвиток
2. Державна регіональна політика в Україні.
3. Регіональні стратегії як інструмент управління розвитком територій.
4. Особливості європейського регіоналізму
5. Методи регіонального аналізу і діагностики

Питання для обговорення:

1. Розкрийте сутність поняття «територіальна організація влади».
2. Як пов'язані між собою поняття «сталий розвиток» та «розвиток регіону»? Які фактори визначають стійкість розвитку регіону?
3. Які принципи покладені в основу чинної державної регіональної політики України.
4. Обґрунтуйте міждисциплінарність поняття «стратегія регіонального розвитку». Які галузі науки, поряд із політичною наукою, слід брати до уваги при комплексному розумінні поняття «регіональний розвиток»?
5. Місія та візія у стратегіях сучасних регіонів України.
6. Стратегія розвитку Одеської області до 2027 року: місія, візія, цінності.
7. Які історичні події передували процесам європейської інтеграції?
8. Охарактеризуйте теоретичне підґрунтя процесів європейського об'єднання.
9. Розкрийте роль Комітету регіонів в створенні та функціонуванні регіональної політики ЄС.
10. В чому полягають основні пріоритети шостого програмного етапу розвитку INTERREG на 2021-2027 рр.?
11. Розкрийте сутність нової регіональної політики ЄС.
12. Розкрийте основні методологічні підходи до проведення регіональних досліджень.

Теми для самостійного опрацювання:

1. Тимчасово окуповані території: правовий статус та особливості управління.
2. Державна політика деокупованих територій.
3. Вибір моделі територіальної організації влади для України.
4. Організаційно-правовий механізм публічного управління на територіальному рівні.
5. Регіональне *versus* просторове управління та планування.
6. Сталий регіональний розвиток: визначення та критерії аналізу.
7. Агенції регіонального розвитку та їх роль в регіональному управлінні.
8. Основні напрями державної політики України: нормативний вимір.
9. Основні виклики державної регіональної політики в період повномасштабного вторгнення РФ на українські території.
10. Еволюція концепції «Європа регіонів».
11. Структурні фонди ЄС.
12. Політика згуртованості ЄС на 2021-2027 рр.
13. Регіональна політика в інших країнах (США, Азія – за вибором).
14. Моніторинг регіонального розвитку ЄС.
15. Конвергенція регіональних моделей України і ЄС.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. Garance Marchal, Stephen Linstead & Iain Munro (2013) The territorial organization: History, divergence and possibilities, Culture and Organization, 19:3, 185-208. URL: https://www.researchgate.net/publication/262860057_The_territorial_organization_History_divergence_and_possibilities
2. Regionalisation and its effects on local self-government. URL: <https://rm.coe.int/1680748024>
3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
4. Bachtler J., Yuill D. Policies and strategies for regional development: a shift in paradigm? Regional and Industrial Policy Research Paper. 2001. № 46. URL: https://www.researchgate.net/profile/John-Bachtler/publication/228396056_Policies_and_strategies_for_regional_development_a_shift_in_paradigm/links/55b8c01008ae092e965a46bb/Policies-and-strategies-for-regional-development-a-shift-in-paradigm.pdf
5. Вишневський О. С. *Загальна теорія стратегування: від парадигми до практики використання*. Київ: Інститут економіки промисловості НАН України, 2018. С. 148-155. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/mono_Vishnevskiy_ukr_2018.pdf
6. Зверяков М. І., Кухарська Н. О., Клевцевич Н. А., Шараг О. С. *Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція*.

- Одеса : Атлант BOI COIY, 2019. 241 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9366/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83.pdf>
7. Стратегія розвитку Одеської області на 2021-2027 роки. URL: <https://oda.od.gov.ua/ua/strategiya-rozvytku-odeskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky>
8. Maris Martin. Contribution of EU Cohesion Policy to Regional Growth: Evidence from V4 Countries. Prague Economic Papers. 2024. №33(2). P. 164-186. URL: https://pep.vse.cz/artkey/pep-202402-0002_contribution-of-eu-cohesion-policy-to-regional-growth-evidence-from-v4-countries.php
9. Федулова Л. І., Ємельяненко Л. М. Адаптація принципів нової регіональної політики ЕС в стратегічному курсі регіонального розвитку України. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8335> DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.13](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.13)
10. Методологія планування регіонального розвитку в Україні. URL: https://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf

Література до теми:

Практичне заняття 2. Локальна демократія як напрям політологічних досліджень (2 год.).

Форма проведення: семінар

План семінару:

1. Локальний рівень демократії участі.
2. Міжнародні стандарти локальної демократії.
3. Інституціональне середовище функціонування місцевої демократії в сучасних країнах світу
4. Циркуляція місцевих еліт та локальні політичні режими

Питання для обговорення:

1. Дайте визначення локальній демократії як науковій категорії.
2. Розкрийте сутність еволюції локальної демократії як наукової категорії та форми участі. Які форми локальної демократії актуальні в сучасному науковому дискурсі та політичній практиці?

3. В чому полягають особливості правового регулювання функціонування інститутів локальної демократії в умовах воєнного стану?
4. Проаналізуйте правову природу міжнародних стандартів місцевого самоврядування.
5. Розкрийте роль Ради Європи в розробці міжнародних стандартів місцевого самоврядування.
6. Охарактеризуйте український досвід ратифікування та дотримання європейських стандартів локальної демократії.
7. Зробіть прогноз розвитку локальної демократії в ЄС та Україні.
8. Охарактеризуйте особливості інституціоналізації місцевого самоврядування в країнах ЦСЄ.
9. Чому серед країн ЦСЄ при аналізі процесів інституціоналізації місцевого самоврядування та розвитку інструментів локальної демократії окремо виділяють країни Вишеградської групи?
10. Як відбиваються в Державній стратегії регіонального розвитку України до 2027 року основні тенденції розвитку місцевого самоврядування країн Європи?
11. Досвід якої країни Ви вважаєте найбільш близьким для сучасного етапу розвитку місцевого самоврядування?
12. Спрогнозуйте основні тенденції подальшого розвитку місцевої демократії в Європі та в Україні.
13. Розкрийте сутність проблем циркуляції еліт в посткомуністичних країнах та перших етапах становлення молодих демократій?
14. В чому полягають особливості дослідження регіональних еліт в сучасній Україні?
15. Назвіть основні вітчизняні дослідження в сфері формування та функціонування регіональних еліт.
16. Як впливають зміни в виборному законодавстві на процес формування регіональних еліт?
17. Які індикатори (показники) традиційно застосовують дослідники для аналізу місцевих політичних режимів?

Теми для самостійного опрацювання:

1. Основні інструменти локальної демократії.
2. Міжнародні стандарти локальної демократії.
3. Особливості здійснення локальної демократії в умовах воєнного стану.
4. Перспективи розвитку локальної демократії в Україні.
5. Статути територіальних громад як локальний нормативний документ: практика України.

6. Вибірчий процес на місцевому рівні: міжнародні та європейські системи та стандарти.
7. Місцеве самоврядування та локальна демократія в умовах воєнного стану: політико-правовий вимір.
8. Нові інструменти локальної демократії в країнах ЄС.
9. Локальна демократія в США.
10. Локальна демократія та місцеве самоврядування в країнах Сходу.
11. Аналіз механізмів формування та зміни політичної еліти на рівні регіону (регіон - за вибором здобувача).
12. Феномен регіональних політичних партій.

Джерела, рекомендовані для аналітичного розгляду:

1. *Існуючі форми локальної демократії та механізми їх правового регулювання*. Київ: Центр політико-правових реформ, 2023. 135 с. URL: <https://decentralization.ua/uploads/library/file/867/43740.pdf>
2. Баймуратов М. О., Кофман Б. Я. Людиноцентризм як основоположний інституційний принцип локальної демократії. URL: https://www.researchgate.net/publication/382543918_LUDINOCENTRIZM_A_K_OSNOVOPOLOZNIJ_INSTITUCIJNIJ_PRINCIP_LOKALNOI_DEMOKRATII
3. Timothy D. Sisk. *Democracy At The Local Level*. The International IDEA Handbook on Participation, Representation, Conflict Management, and Governance International IDEA Handbook Series 4. 2001. 256 p. URL: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/democracy-at-the-local-level-handbook.pdf>
4. Батанов О. В. Сучасні міжнародні стандарти місцевого самоврядування та права людини. Вісник АПСВТ. 2016. №3-4. С. 60-63. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_3_4-2016-60-63_Batanov.pdf
5. Кантор Н. Ю. Роль Європейської Хартії місцевого самоврядування як стандарту локальної демократії: українські реалії та перспективи. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2023. №6. С. 12-19. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/6_2023/3.pdf
6. Amedeo Barletta. *New tools for Local Democracy in Europe*. URL: https://www.academia.edu/798189/New_tools_for_Local_Democracy_in_Europe
7. Norbert Kersting. *Local Political Participation in Europe: Elections and Referendums*. 2015. URL: https://www.academia.edu/64507057/Local_Political_Participation_in_Europe_Elections_and_Referendums

8. Аналіз доступності інструментів локальної демократії для внутрішньо переміщених осіб. URL: <https://www.vplyv.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/%D0%9B%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F.pdf>
9. Patrick Le Gales. The Rise of Local Politics: A Global Review. *Annual Review of Political Science*. 2021. Vol. 24. URL: <https://www.annualreviews.org/content/journals/10.1146/annurev-polisci-041719-102158>
10. Vlasta Jalušič and Wolfgang Heuer. Thinking Contemporary Forms of Government after the Break of Tradition. *What kind of Government?* 2024. URL: https://click.endnote.com/viewer?doi=10.1007%2F978-3-031-61171-1_1&token=WzkxODkxMiwiMTAuMTAwNy85NzgtMy0wMzEtNjExNzEtMV8xIl0.XFerpZu3yoi1Dj_FM7FGGJtq9UE
11. Roger B. Myerson. *Local Politics in Nations and Empires*. URL: <https://home.uchicago.edu/~rmyerson/research/niehandbk.pdf>
12. Karen Mossberger, Gerry Stoker. The evaluation of Urban Regime Theory: The Challenge of Conceptualization. *Urban Affairs Review*. 2001. Vol. 36. Issue 6. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/10780870122185109?icid=int.sj-abstract.similar-articles.2>

Література до теми:

РОЗДІЛ 3.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) – одна з форм самостійної роботи аспіранта, яка передбачає набуття практичних навичок аналізу й оцінювання процесу наукових досліджень з метою набуття теоретичних знань з дисципліни, яка вивчається, використання окремих методологічних підходів до всебічного аналізу наукової (або практичної) проблеми, яка, як правило, корелює з науковими інтересами здобувача.

ІНДЗ з навчальної дисципліни «Регіональна політика та локальна демократія» може бути у вигляді:

- а) тези;
- б) доповідь з комп'ютерною презентацією;
- в) аналітичний аналіз джерел;
- г) проходження онлайн-курсу на освітній платформі (неформальна освіта, зокрема участь в програмах академічної мобільності).

Тези

Тези – це коротке та чітке висловлювання основної ідеї, яку автор намагається розвинути й довести у своєму науковому виступі до доповіді, конференції або наукової роботи. Теза є коротким описом дослідження, у якому вказана головна інформація про роботу, її суть та цілі.

До основних рис тези належать:

- **Чіткість.** Теза має бути сформульована ясно та зрозуміло. Вона мусить передавати основну думку або гіпотезу дослідження. У ній немає місця абстрактним та загальним висловлюванням.

- **Обґрунтування.** Будь-яку думку або припущення варто підкріплювати доказами, аргументами або літературними посиланнями, які підтверджують правильність та значущість висловлювання.

- **Оригінальність.** У наукових роботах та дослідженнях теза має вказувати на новизну або важливість дослідження та його внесок у наукову спільноту.

- **Зв'язок із метою.** Теза має бути пов'язана з метою доповіді або наукової роботи. Вона визначає, що саме автор планує довести або розглянути у своєму дослідженні.

Здобувачі вищої освіти самостійно обирають тематику підготовки тез та методологічний інструментарій. Тематика може бути пов'язана з науковими інтересами аспіранта, проблематикою його дисертаційного дослідження та корелювати з тематикою дисципліни.

Як правило, тези готуються для участі в конференції, тому при оформленні тез варто звернути увагу на вимоги, які висуваються організаторами конференції до таких публікацій. Обсяг таких тез 2-3 сторінки, якщо інше не зазначено організаторами.

Підтвердженням виконання такого виду ІНДЗ є включення тез до збірки матеріалів конференції із зазначенням всіх вихідних даних публікації.

За бажанням аспіранта цей вид виконання ІНДЗ може бути виконаний у вигляді наукової статті у фаховому журналі або іншому періодичному науковому виданні, або публікації в інших джерелах, зокрема електронних (Інтрентер-видання тощо), розміщених з метою популяризації теми серед громадян.

Доповідь з комп'ютерною презентацією

Доповідь з комп'ютерною презентацією - це доповідь перед аудиторією на певну тему, зазвичай із використанням демонстраційних матеріалів.

Наукова доповідь - це доповідь, яка узагальнює наукову інформацію, досягнення, відкриття та результати наукових досліджень за певною тематикою або науковою проблемою.

Рекомендуємо таку схему побудови доповіді: назва роботи, науковий керівник, місце, де виконувалась робота. Далі йде вступ, в якому необхідно коротко висвітлити наукову проблему, визначити мету досліджень, місце цієї роботи в загальній проблемі, чітко сформулювати положення, що стали результатом наукового пошуку. Основна частина доповіді містить виклад особливостей методів досліджень, найбільш цікавих результатів. Мета основної частини доповіді - показати, які результати одержано під час досліджень, чим вони цікаві. Основну частину доповіді не варто перевантажувати надлишком експериментальних даних. Сама кількість результатів не може підвищити значення роботи та здивувати будь-кого, але сприйняти таку доповідь та зорієнтуватись в ній буде важко. Висновки мають бути підсумком роботи і показувати обґрунтованість положень, що виносяться на захист. Підсумовувати все зроблене в роботі потрібно так, щоб, коли хтось із слухачів і пропустив частину доповіді, йому було зрозуміло, що нового міститься в ній, для чого були потрібні дослідження та які висновки можна зробити з одержаних результатів.

У доповідях цитування попередніх робіт не потрібне, але невелика кількість посилань корисна. Завершувати доповідь потрібно чітко сформульованими висновками.

Для візуалізації отриманих результатів рекомендованого супроводжувати доповідь презентацією, підготовленою в будь-якому із програмних рішень (PowerPoint, Canva тощо – за вибором аспіранта). Рекомендовано не використовувати анімацію, спецефекти та не перевантажувати презентацію зайвими зображеннями. Оптимальний обсяг

презентації – до 10 слайдів, перший із яких – титульний, на якому зазначається тема доповіді, афіліація здобувача, рік виконання, дисципліна.

Доповідь презентується, як правило, на одному із практичних занять, де розглядається ця тема. Орієнтовна тематика таких доповідей представлена в цьому навчально-методичному виданні у вигляді переліку рекомендованих тем для самостійного опрацювання, а також з розбивкою до кожного практичного заняття відповідно тематики семінару.

Список рекомендованих тем для підготовки доповіді з презентацією:

1. Тимчасово окуповані території: правовий статус та особливості управління.
2. Державна політика деокупованих територій.
3. Вибір моделі територіальної організації влади для України.
4. Організаційно-правовий механізм публічного управління на територіальному рівні.
5. Регіональне *versus* просторове управління та планування.
6. Сталий регіональний розвиток: визначення та критерії аналізу.
7. Агенції регіонального розвитку та їх роль в регіональному управлінні.
8. Основні напрями державної політики України: нормативний вимір.
9. Основні виклики державної регіональної політики в період повномасштабного вторгнення РФ на українські території.
10. Еволюція концепції «Європа регіонів».
11. Структурні фонди ЄС.
12. Політика згуртованості ЄС на 2021-2027 рр.
13. Регіональна політика в інших країнах (США, Азія – за вибором).
14. Моніторинг регіонального розвитку ЄС.
15. Конвергенція регіональних моделей України і ЄС.
16. Основні інструменти локальної демократії.
17. Міжнародні стандарти локальної демократії.
18. Особливості здійснення локальної демократії в умовах воєнного стану.
19. Перспективи розвитку локальної демократії в Україні.
20. Статути територіальних громад як локальний нормативний документ: практика України.
21. Виборчий процес на місцевому рівні: міжнародні та європейські системи та стандарти.
22. Місцеве самоврядування та локальна демократія в умовах воєнного стану: політико-правовий вимір.
23. Нові інструменти локальної демократії в країнах ЄС.
24. Локальна демократія в США.
25. Локальна демократія та місцеве самоврядування в країнах Сходу.
26. Аналіз механізмів формування та зміни політичної еліти на рівні регіону (регіон - за вибором здобувача).

27. Феномен регіональних політичних партій.

Зазначений перелік не є вичерпним. Аспірант має право запропонувати іншу тему, яка корелює з його науковими інтересами та відповідає тематиці дисципліни.

Аналітичний аналіз (огляд) джерел

Автор аналітичного огляду ретельно вивчає, що саме хотів сказати вчений своєю працею, якого алгоритму дій слідував, які передумови ним керували, що було використано і зроблено. Аналіз показує, наскільки дослідник повно та об'єктивно розкрив тему та вирішив питання.

За допомогою аналітичного аналізу джерел верифікуються результати та висновки, робиться висновок про значущість та важливість обраної теми, виявляються застосовані методи дослідження.

Аналітичний огляд джерел має форму документа, сформованого аспірантом за результатами аналізу тексту публікацій, в якому мають бути відображені наступні складові:

1. Відобразити, якою мірою вивчене і вирішене питання.
2. Підкреслити, наскільки обрана тема є актуальною.
3. Визначити, яким чином діяв автор та що ним керувало.
4. Дослідити першоджерела та інші матеріали, використані автором для основи дослідження.

При виборі джерел для аналітичного огляду можна керуватися вибором, здійсненим основним викладачем та рекомендованим до кожної теми практичного заняття. Це може бути одне джерело (монографія), або декілька (статті, аналітичні доповіді, інші тексти) в кількості не менше 3 для одного огляду. Аспірант має право обрати інші джерела з загального переліку рекомендованої літератури, який розміщено в кінці цього видання, або запропонувати інші джерела. Вітається спроможність та бажання аспіранта аналізувати іншомовні джерела.

Проте, варто звернути увагу на якість джерел, які обератимуться для аналітичного огляду. Зокрема, пропонуємо дотримуватися методу С.Р.А.А.Р.

С.Р.А.А.Р. - це спосіб визначити достовірність та актуальність джерела. С.Р.А.А.Р. позначає

С: Валюта. Коли була опублікована інформація?

Р: Актуальність. Наскільки актуальна для ваших цілей інформація?

В: Повноваження. Наскільки добре автор інформації знає інформацію?

А: Точність. Наскільки достовірна інформація?

П: Призначення. Чому ця інформація існує саме таким чином?

Якщо джерело, є досить актуальним, релевантним та точним, його варто брати до аналізу.

Список рекомендованих для аналітичного розгляду джерел:

1. Garance Marchal, Stephen Linstead & Iain Munro (2013) The territorial organization: History, divergence and possibilities, *Culture and Organization*, 19:3, 185-208. URL: https://www.researchgate.net/publication/262860057_The_territorial_organization_History_divergence_and_possibilities
2. Regionalisation and its effects on local self-government. URL: <https://rm.coe.int/1680748024>
3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
4. Bachtler J., Yuill D. Policies and strategies for regional development: a shift in paradigm? *Regional and Industrial Policy Research Paper*. 2001. № 46. URL: https://www.researchgate.net/profile/John-Bachtler/publication/228396056_Policies_and_strategies_for_regional_development_a_shift_in_paradigm/links/55b8c01008ae092e965a46bb/Policies-and-strategies-for-regional-development-a-shift-in-paradigm.pdf
5. Вишневецький О. С. *Загальна теорія стратегування: від парадигми до практики використання*. Київ: Інститут економіки промисловості НАН України, 2018. С. 148-155. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/mono_Vishnevskiy_ukr_2018.pdf
6. Зверяков М. І., Кухарська Н. О., Клевцевич Н. А., Шараг О. С. *Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція*. Одеса : Атлант BOI COIY, 2019. 241 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9366/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%B2%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83.pdf>
7. Стратегія розвитку Одеської області на 2021-2027 роки. URL: <https://oda.od.gov.ua/ua/strategiya-rozvytku-odeskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky>
8. Maris Martin. Contribution of EU Cohesion Policy to Regional Growth: Evidence from V4 Countries. *Prague Economic Papers*. 2024. №33(2). P. 164-186. URL: https://pep.vse.cz/artkey/pep-202402-0002_contribution-of-eu-cohesion-policy-to-regional-growth-evidence-from-v4-countries.php
9. Федулова Л. І., Ємельяненко Л. М. Адаптація принципів нової регіональної політики ЕС в стратегічному курсі регіонального розвитку України. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8335> DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.13](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.13)
10. Методологія планування регіонального розвитку в Україні. URL: https://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf

11. *Існуючі форми локальної демократії та механізми їх правового регулювання*. Київ: Центр політико-правових реформ, 2023. 135 с. URL: <https://decentralization.ua/uploads/library/file/867/43740.pdf>
12. Баймуратов М. О., Кофман Б. Я. Людиноцентризм як основоположний інституційний принцип локальної демократії. URL: https://www.researchgate.net/publication/382543918_LUDINOCENTRIZM_AK_OSNOVOPOLOZNIJ_INSTITUCIJNIJ_PRINCIP_LOKALNOI_DEMOKRATII
13. Timothy D. Sisk. *Democracy At The Local Level*. The International IDEA Handbook on Participation, Representation, Conflict Management, and Governance International IDEA Handbook Series 4. 2001. 256 p. URL: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/democracy-at-the-local-level-handbook.pdf>
14. Батанов О. В. Сучасні міжнародні стандарти місцевого самоврядування та права людини. Вісник АПСВТ. 2016. №3-4. С. 60-63. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_3_4-2016-60-63_Batanov.pdf
15. Кантор Н. Ю. Роль Європейської Хартії місцевого самоврядування як стандарту локальної демократії: українські реалії та перспективи. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2023. №6. С. 12-19. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/6_2023/3.pdf
16. Amedeo Barletta. *New tools for Local Democracy in Europe*. URL: https://www.academia.edu/798189/New_tools_for_Local_Democracy_in_Europe
17. Norbert Kersting. *Local Political Participation in Europe: Elections and Referendums*. 2015. URL: https://www.academia.edu/64507057/Local_Political_Participation_in_Europe_Elections_and_Referendums
18. Аналіз доступності інструментів локальної демократії для внутрішньо переміщених осіб. URL: <https://www.vplyv.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/%D0%9B%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F.pdf>
19. Patrick Le Gales. The Rise of Local Politics: A Global Review. *Annual Review of Political Science*. 2021. Vol. 24. URL: <https://www.annualreviews.org/content/journals/10.1146/annurev-polisci-041719-102158>
20. Vlasta Jalušič and Wolfgang Heuer. Thinking Contemporary Forms of Government after the Break of Tradition. *What kind of Government?* 2024. URL: https://click.endnote.com/viewer?doi=10.1007%2F978-3-031-61171-1_1&token=WzcxODkxMiwiMTAuMTAwNy85NzgtMy0wMzEtNjExNzEtMV8xIl0.XFerpZu3yoi1Dj_FM7FGGJtq9UE

21. Roger B. Myerson. *Local Politics in Nations and Empires*. URL: <https://home.uchicago.edu/~rmyerson/research/niehandbk.pdf>
22. Karen Mossberger, Gerry Stoker. The evaluation of Urban Regime Theory: The Challenge of Conceptualization. *Urban Affairs Review*. 2001. Vol. 36. Issue 6. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/10780870122185109?icid=int.sj-abstract.similar-articles.2>

Проходження онлайн-курсу на освітній платформі

Одною із форм виконання ІНДЗ може бути проходження онлайн-курсу на одній із освітніх платформ (Coursera, Prometheus тощо). Цей вид виконання ІНДЗ не має розглядатися як основний, проте допустимий у разі, якщо тематика навчального курсу співпадає з предметним полем дисципліни «Регіональна політика».

Нижче наведений перелік курсів на безкоштовних онлайн-платформах, які можуть бути зараховані в межах цієї дисципліни. Аспірант може обрати й інші, але варто проконсультуватися з науковим керівником та викладачем дисципліни «Регіональна політика і локальна демократія» щодо їх можливості бути зарахованими в межах виконання ІНДЗ з огляду на їх тематику та ступінь науковості матеріалу.

До цього ж виду виконання ІНДЗ зараховуються результати навчання, отримані аспірантом в ході проходження навчальних курсів, організованих Південноукраїнським центром професійного розвитку керівників та фахівців соціономічної сфери при Університеті Ушинського або іншими суб'єктами освітніх послуг (неформальна освіта), програм академічної мобільності тощо. Обов'язковою умовою виконання такої форми ІНДЗ є наявність сертифікату на ім'я аспіранта, що підтверджує успішне завершення навчального курсу або стажування, академічну мобільність тощо.

Перелік рекомендованих онлайн-курсів:

1. Сталий розвиток в XXI ст. з Пан Ги Муном. URL: <https://www.coursera.org/learn/sustainable-development-ban-ki-moon>
2. Детальніше про зміни та стійкість. URL: <https://www.coursera.org/learn/business-case-sustainability>
3. Using Public Policy for Social Change. URL: <https://www.coursera.org/learn/using-public-policy-for-social-change>
4. Цілі сталого розвитку – глобальне, трансдисциплінарне бачення майбутнього. URL: <https://www.coursera.org/learn/global-sustainable-development>
5. Політика та реалізація ЄС: примусити Європу працювати. URL: <https://www.coursera.org/learn/eu-making-europe-work>
6. Соціальні та економічні мережі. Моделі та аналіз. URL: <https://www.coursera.org/learn/social-economic-networks>

7. Методи якісних досліджень. URL:
<https://www.coursera.org/learn/qualitative-methods>
8. Громадська активність в американській демократії. URL:
<https://www.coursera.org/learn/civic-engagement-american-democracy>
9. Procurement for Governments. URL:
<https://www.coursera.org/learn/procurement-for-governments>
10. Comparative Political Systems. URL:
<https://www.coursera.org/learn/comparative-political-systems>
11. Данні та міське управління. URL:
<https://www.coursera.org/learn/data-urban-governance>
12. Якісний порівняльний аналіз. URL:
<https://www.coursera.org/learn/qualitative-comparative-analysis>
13. The Mathematics of Politics, Democracy, and Manipulation. URL:
<https://www.coursera.org/learn/math-for-democracy>
14. Дослідження міст: методи соціальних наук для муніципальних досліджень. URL: <https://www.coursera.org/learn/studying-cities-social-science-methods-for-urban-research>
15. Допомога особам, які ухвалюють рішення в державному секторі, в аналізі політики. URL: <https://www.coursera.org/learn/assist-public-sector-decision-makers-through-policy-analysis>
16. Making Evidence-Based Strategic Decisions. URL:
<https://www.coursera.org/learn/making-evidence-based-strategic-decisions>

Кожен вид ІНДЗ оцінюється за 10 бальною системою. Захист ІНДЗ у вигляді тез можливий на конференції, доповіді – на конференції або в аудиторії на практичному занятті, аналітичного розгляду джерел – в аудиторії під час практичного заняття, проходження онлайн-курсу – шляхом надання сертифікату викладачеві. У разі неможливості презентувати результати під час практичного заняття (індивідуальний графік, інші обставини об’єктивного характеру), виконане ІНДЗ може бути розміщено в групі Teams, або іншим шляхом доведено до викладача (корпоративна пошта тощо). Критерії оцінювання ІНДЗ наведені в робочій програмі та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

Здобувач при виконанні ІНДЗ повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності, не допускати академічний плагіат

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання

РОЗДІЛ 4.

КОНТРОЛЬНІ ЗАСОБИ ПЕРЕВІРКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИЧНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Навчальна дисципліна «Регіональна політика та локальна демократія» згідно навчального плану ОНП «Політологія» передбачає підсумковий контроль у формі екзамену, на який відводиться 20 балів. Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. На поточне оцінювання відводиться 80 балів, які розподіляються наступним чином:

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)			ІНДЗ	екзамен	Сума
Теми	Бали	Разом	0–10	0–20	0–100
Тема 1	0–5	0–70			
Тема 2	0–10				
Тема 3	0–5				
Тема 4	0–5				
Тестування за ЗМ 1.	0-15				
Тема 5	0-10				
Тема 6	0–5				
Тема 7	0–5				
Тестування за ЗМ 2.	0-10				

Дисципліна складається з двох змістовних модулів, кожний із яких передбачає контрольний захід у вигляді тестування, яке проходить у вільний від занять час за допомогою електронної платформи Microsoft, програмного продукту Forms. Кожний аспірант, який вивчає курс, через корпоративний аккаунт (корпоративну пошту) проходить тестування та по завершенню автоматично отримує повідомлення про результати його проходження. Тести сформовано у відповідності до програми курсу та тематики змістовного модулю та включають питання різного рівня складності.

Перший змістовний модуль охоплює теми 1-4 і складається з 15 питань, кожне із яких має лише одну правильну відповідь, оцінену в 1 бал. Максимальна кількість балів за тестування за першим змістовним модулем – 15 балів.

Другий змістовний модуль охоплює теми 5-7 і складається з 10 питань, кожне із яких має лише одну правильну відповідь, оцінену в 1 бал. Максимальна кількість балів за тестування за другим змістовним модулем – 10 балів.

Проходження тестування після кожного змістовного модулю є обов'язковим для аспірантів всіх форм навчання.

Відповіді на питання, передбачені планом практичного заняття, оцінюються до 2 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

Результати самостійної роботи аспірантів в межах кожного практичного заняття можуть бути оцінені до 3 балів. Критерії оцінювання наведені в робочій програмі дисципліни та в наступному розділі Методичних рекомендацій.

У результаті на кожному із практичних занять незалежно від форми його проведення аспірант може отримати до 5 балів.

Аспіранти заочної форми навчання набирають необхідну кількість балів, виконуючи завдання для самостійної роботи в межах кожної теми, а також можуть обрати декілька видів ІНДЗ.

Як виконане завдання в межах самостійної роботи може бути зарахована участь в наукових заходах (конференціях, круглих столах, форумах), які корелюють із тематикою курсу та підтверджені відповідними сертифікатами, довідками тощо. Таке рішення ухвалюється викладачем після ознайомлення із відповідним документом. Не може бути зарахована двічі один і той самий вид активності в межах однієї дисципліни.

Іспит з дисципліни проводиться по завершенню навчання і має на меті перевірити ступень сформованості програмних результатів навчання, визначити навчальною програмою цієї дисципліни, а також виявити ступінь сформованості відповідних навичок на компетентностей здобувача.

Іспит, як правило, проходить в офлайн-форматі, але допускаються й змішаний та онлайн-формат у відповідності з рішенням адміністрації ЗВО на поточну сесію. Максимальна кількість балів, яку може аспірант набрати на іспиті – 20 балів. Оцінка з дисципліни формується методом суми поточного контролю знань та підсумкового та не може бути меншою за кількість накопичених ним балів під час навчання.

Іспит складається з усних відповідей на питання білету. В кожному білеті два теоретичні питання, по одному із кожного змістовного модуля. Перелік питань, що виносяться на іспит, повністю відповідають теоретичному курсу

дисципліни і наводяться нижче. Критерії оцінювання наведені в навчальній програмі дисципліни та в наступному розділі цього видання.

Для збереження об'єктивності контролю знань на всіх іспитах передбачена присутність двох викладців: основного викладача та додаткового з числа провідних вчених цієї ж спеціальності та галузі знань. Вибір другого викладача здійснюється кафедрою, яка забезпечує викладання цієї дисципліни.

У разі незгоди здобувача з отриманою оцінкою, він може скористатися процедурою оскарження результатів у встановленому в університеті порядку.

**Перелік питань,
що виносяться на іспит з дисципліни
«Регіональна політика та локальна демократія»:**

1. Теоретичні основи територіальної організації влади в Україні.
2. Поняття «регіон» в сучасних суспільно-політичних реаліях.
3. Регіональне управління та регіональна політика: сутність, цілі та специфіка.
4. Регіональний розвиток та сталий розвиток регіонів.
5. Організаційно-правовий механізм публічного управління на територіальному рівні.
6. Тимчасово окуповані території: правовий статус та особливості управління.
7. Стратегічне управління регіоном: сутність та методологічний інструментарій.
8. Генезис стратегування у контексті регіональних досліджень
9. Алгоритм стратегування регіонального розвитку.
10. Ідеологія стратегування регіонального розвитку
11. Зарубіжний досвід стратегічного планування регіонального розвитку.
12. Сталий регіональний розвиток: визначення та критерії аналізу.
13. Агенції регіонального розвитку та їх роль в регіональному управлінні.
14. Основні напрями державної політики України: нормативний вимір.
15. Основні виклики державної регіональної політики в період повномасштабного вторгнення РФ на українські території.
16. Стратегічне планування – методологічне підґрунтя стратегування збалансованого розвитку регіонів України.
17. Концепція сталого розвитку: регіональний вимір.
18. Місія та візія у стратегіях сучасних регіонів України.
19. Стратегія розвитку Одеської області до 2027 року: місія, візія, цінності.
20. Європейський Союз: від інтеграції до регіоналізму.

- 21.Регіональна влада як суб'єкт політики і публічного врядування в Європейському Союзі.
22. Регіональне представництво в інституційній структурі ЄС.
23. Європейська ініціатива INTERREG: причини розробки, зміст, еволюція.
24. Нова регіональна політика ЄС в контексті сучасних викликів і ризиків.
- 25.Еволюція концепції «Європа регіонів».
- 26.Структурні фонди ЄС.
- 27.Політика згуртованості ЄС на 2021-2027 рр.
- 28.Регіональна політика в інших країнах (США, Азія – за вибором).
- 29.Моніторинг регіонального розвитку ЄС.
- 30.Конвергенція регіональних моделей України і ЄС.
- 31.Методологія дослідження регіонального розвитку
- 32.Статистичні методи оцінки регіонального розвитку
- 33.Прикладні методи регіональних досліджень
- 34.Методологія здійснення діагностики соціально-економічного розвитку регіонів
- 35.Методологічні підходи, що використовуються у політичній регіоналістиці
- 36.SWOT-аналіз регіональної політики Одеської області (або іншої за вибором аспіранта).
- 37.Локальна демократія як фундаментальна категорія політологічних досліджень.
38. Взаємозв'язок категорій «локальна демократія» і «місцеве самоврядування».
- 39.Гене́за науковий уявлень про сутність та прояви локальної демократії.
- 40.Представницька демократія: локальний рівень.
- 41.Правові гарантії локальної демократії в Україні.
- 42.Основні інструменти локальної демократії.
- 43.Міжнародні стандарти локальної демократії.
- 44.Особливості здійснення локальної демократії в умовах воєнного стану.
- 45.Перспективи розвитку локальної демократії в Україні.
- 46.Статути територіальних громад як локальний нормативний документ: практика України.
- 47.Політичні та нормативні передумови інституціоналізації місцевого самоврядування.
- 48.Особливості процесу інституціоналізації самоврядування в країнах ЦСЄ.
- 49.Оформлення місцевої електоральної демократії у регіоні Центральної і Східної Європи.
- 50.Перспективи інтеграції європейського досвіду у вітчизняну систему місцевого самоврядування та формат територіальної організації влади

РОЗДІЛ 5. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, аргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичні завдання за умови сторонньої допомоги.
	1 бал	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	2 бали	Здобувач володіє міцними знаннями, оперує ними при виконанні практичних завдань. Самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконуючи практичні завдання. Не припускається помилок при їхньому виконанні. Здобувач виступає експертом практичних завдань, що виконали однокласники.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач не розпізнає об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, не може описувати об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1 бал	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; самостійно та за допомогою викладача може виконувати частину практичних завдань; знає послідовність виконання завдання; практичні завдання містять багато суттєвих відхилень від установлених від установлених вимог, при їх виконанні потребує систематичної допомоги викладача.
	2 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях; самостійно виконує практичні завдання відповідно до методичних рекомендацій; практичні завдання мають окремі помилки; користується необхідними навчально-методичними матеріалами.
	3 бали	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.

Індивідуальне науково-дослідне завдання	<i>тези</i>	
	0 бал	Представлений текст не є по формі тезами (підміняється рефератом, доповіддю).
	1-3 бали	Тези не відповідають необхідному обсягу, змістовні зв'язки тексту тез з цитованими науковими текстами відсутні, внутрішня логіка есе порушена (текст є аплікацією з власної думки і «цитат» з наукових текстів). Представлено власну позицію за визначеною проблематикою на побутовому рівні без аргументації.
	4-5 балів	Тези відповідають необхідному обсягу, власна позиція здобувача формально підкріплена посиланнями на наукову літературу за відсутності змістовних зав'язків з цитованими науковими текстами. Проблема розкрита при формальному використанні фахових термінів. Власна думка не достатньо аргументована практичними фактами.
	6-7 балів	Тези відповідають необхідному обсягу, власна позиція викладена. Проблема розкрита з використанням основних термінів і понять у контексті відповіді (теоретичні зв'язки й обґрунтування не присутні або явно не простежуються). Наведено аргументацію своєї думки з опорою на факти. Проте наукове обґрунтування виконано схематично, позиція здобувача і наукові тексти формально узгоджені, при цьому внутрішня логіка тексту розмита.
	8-9 балів	Тези відповідає необхідному обсягу, власна позиція викладена аргументовано. Проблема розкрита на теоретичному рівні, з обґрунтуваннями, з достатнім використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Власна думка аргументована практичними фактами.
	10 балів	Тези відповідають необхідному обсягу, власна позиція викладена грамотно і самостійно. Проблема розкрита на теоретичному рівні, у зв'язках і з обґрунтуваннями, з точним і повним використанням фахових термінів і понять у контексті відповіді. Робота логічна, послідовна, композиційно чітка. Дано аргументацію своєї думки з опорою на практичні факти.

<i>доповідь з комп'ютерною презентацією</i>	
0 балів	Не зараховуються презентації, які є плагіатом або передруком з мережі Інтернета; завдання не виконано.
1 бал	Презентація не відповідає необхідному обсягу, багато її частин не має відношення до теми дослідження. Відсутній план для створення повної і добре оформленої презентації. Зміст роботи не відповідає плану, інформація не точна або пропущена, відсутні висновки та узагальнення і внутрішня логічна послідовність. Оформлення має суттєві недоліки. Доповідь не відображає зміст роботи, більшість відповідей на запитання некоректні, неточні або неправильні, здобувач не володіє предметом дослідження.
2-3 бали	Презентація не відповідає необхідному обсягу, не містить вступу і висновків. Побудова презентації не дає чіткого уявлення про тему дослідження. Презентація погано організована, без творчих знахідок, багато необхідних елементів пропущені. В презентації не визначені ключові положення, інформація не точна, на більшість запитань не можливо знайти відповідь. Здобувачем вищої освіти представлено власну позицію за даною проблематикою на побутовому рівні без аргументації, висновки є нелогічними і необґрунтованими. Відповіді на запитання фрагментарні, або відсутні.
4-5 балів	Презентація відповідає необхідному обсягу, тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру, певний матеріал викладено некоректно, наявні ознаки компіляції, відсутні узагальнення, авторські висновки. Порушена логіка представленого матеріалу. Презентація організована без творчих знахідок. Є зауваження щодо оформлення тексту пропозицій та презентації. Деякі висновки є нелогічними і необґрунтованими. Наочні матеріали не відображають зміст передбачуваного дослідження. Відповіді на запитання фрагментарні, не точні.
6-7 балів	Презентація відповідає необхідному обсягу, тема розкрита з використанням сучасного аналітичного і методологічного інструментарію. Дано аргументацію своєї думки з опорою на факти. Проте наукове обґрунтування виконано схематично, позиція здобувача і наукові/навчальні тексти формально узгоджені, зустрічається порушення логіки викладу. Аналіз

		літературних джерел зроблений поверхнево, інколи відсутні узагальнення, наукова полеміка, авторські висновки, посилення на першоджерела. Відповіді на питання в основному правильні, здобувач добре знає предмет роботи.
	8-9 балів	Презентація відповідає необхідному обсягу, тема розкрита, всі частини презентації містять важливі твердження за темою дослідження, але має в основі декілька ключових положень, які не повністю розкривають тему дослідження, мають місце окремі недоліки непринципового характеру. Здобувач вищої освіти демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, працювати з літературними джерелами, в логічній послідовності проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань, формулювати висновки за темою дослідження. Відповіді на питання в основному правильні, здобувач вищої освіти добре знає предмет роботи.
	10 балів	Презентація відповідає необхідному обсягу, має в основі ключові положення, які повністю розкривають тему дослідження. Всі частини презентації пов'язані з метою і завданням дослідження. Подана інформація чітка і зрозуміла. Здобувач вищої освіти демонструє вміння використовувати у дослідженні сучасний аналітичний і методологічний інструментарій, творчий підхід, самостійність, оригінальність в опрацюванні матеріалу. Дослідження містить достатній і різноманітний масив опрацьованих інформаційних джерел, критичний огляд наукової і навчальної літератури, узагальнення і висновки, які дозволяють чітко визначити авторську позицію. Доповідь логічна, повна, стисла, проілюстрована бездоганно оформленими наочними матеріалами. Відповіді на запитання правильні, стислі, аргументовані.
	<i>Аналітичний аналіз джерел</i>	
	0 балів	Не зараховуються робота, яка є плагіатом або передруком з мережі Інтернета; завдання не виконано.
	1 бал	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше три джерела. Аналіз відбувається за певною методикою, вибір якої недостатньо обґрунтований, критерії аналізу не зовсім зрозумілі і застосовуються автором з певними неточностями. Обрані

		методи підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із покликаннями на джерела, містить великі цитати з першоджерел, які мають певні огріхи в оформленні. Робота слабо структурована, містить таблиці, показники, які оформлені не за правилами тощо. Висновки загальні, не підкріплені доказовою базою і не відображають авторської позиції з тематики, що досліджується.
	2 бали	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше три джерела. Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії і застосовуються автором із чітким зазначенням їх актуальності. Обрані методи підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із покликаннями на джерела та містить цитати з першоджерел, які мають певні огріхи в оформленні. Робота добре структурована, містить таблиці, показники тощо. Висновки ґрунтовні та підкріплені доказовою базою.
	3 бали	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше п'ять джерел. Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами розглядалися і застосовувалися, однак мають потенціал і застосовуються автором із чітким зазначенням їх актуальності. Обрані методи підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із покликаннями на джерела та містить цитатами з першоджерел, добре структурований, містить таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та прогностичні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався недостатньо обґрунтовані.
	4 бали	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше п'ять джерел. Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела

		та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався мають певний сумнів, або недостатньо обґрунтовані.
	5 балів	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше п'ять джерел, з яких хоча б одно – практичне (статистичне). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався.
	6 балів	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше шість джерел, з яких хоча б одно – практичне (статистичне). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався.
	7 балів	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше сім джерел, з яких хоча б одно – практичне (статистичне). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не

		обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався.
	8 балів	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше вісім джерел, з яких хоча б одно – практичне (статистичне). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався.
	9 балів	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить щонайменше 10 джерел, з яких хоча б два – практичні (статистичні). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогнозні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався.
	10 балів	Аналітичний аналіз документів за темою зроблений самостійно, містить 10-15 джерел, з яких хоча б два – практичні (статистичне). Здійснення аналітичного аналізу відбувається за правильно обраною методикою, містить чіткі критерії, які раніше авторами не розглядалися та не застосовувалися, підпорядковані тематиці дослідження та сприяють розкриттю поставленого питання. Матеріал оформлений із чіткими покликаннями на джерела та не обтяжений довгими цитатами, добре структурований, містить

		власно розроблені таблиці, показники тощо. Висновки самостійні, ґрунтовні та підкріплені доказовою базою. Надані рекомендації та власні прогностичні показники подальшого розвитку явища (процесу) який досліджувався.
	<i>Проходження онлайн-курсу на освітній платформі</i>	
	10 б.	Надається сертифікат із проходження онлайн-курсу на одній із освітніх платформ, в якому зазначено назву курсу, ПІБ здобувача.
Тестування	ЗМ 1. 0-15 б.	Тестування відбувається за матеріалами змістовного модуля, по кожному з яких передбачено відповідно 15 та 10 тестів із однією правильною відповіддю, кожна з яких оцінюється в 1 бал.
	ЗМ 2. 0-10	

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Для навчальної дисципліни «Регіональна політика та локальна демократія» навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі іспиту, на який відводиться 20 балів.

Бали	Критерії
0 балів	Здобувач не відповідає на запитання.
1-5 балів	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; використовує елементарні прийоми виконання практичного завдання.
6-10 балів	Здобувач знає окремі факти, що стосуються навчального матеріалу; виявляє здатність елементарно висловлювати думку; виконує частину практичного завдання.
11-15 балів	Здобувач надає відповіді на запитання в цілому правильні, але здобувач припускається помилок у визначеннях. Здобувач робить власні висновки, наводить приклади практичного використання; виконує практичне завдання з незначними огріхами.
16-20 балів	Здобувач надає відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання; відповідаючи, здобувач розмірковує, робить власні висновки виконує правильно практичне завдання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 A)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері аналізу регіональної політики, стратегій регіонального розвитку та місцевої (локальної) демократії. При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 B)	Здобувач демонструє знання, володіння матеріалом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері формування, реалізації та аналізу регіональної політики та локальної демократії, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 C)	Здобувач на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо сфери регіональної політики та місцевої (локальної) демократії при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач розуміє основні положення навчальної дисципліни, котрі є визначальними і орієнтується у напрямі вирішення практичних завдань. Здобувач розуміє практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Самостійно вирішує завдання за зразком, допускає значну кількість неточностей, помилок, котрі усуває під керівництвом викладача, підтримки з боку однокурсників. Розуміє основні правила, морально-етичні норми психологічного аспекту управління у сфері публічного управління та адміністрування.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач поверхнево опанував навчальний зміст, передбачений програмою навчальної дисципліни, володіє основними положеннями на мінімально допустимому рівні. Знання щодо організації психологічної роботи у сфері публічного управління та адміністрування несистемні,

	фрагментарні. Виконання практичних завдань, формалізоване: є відповідність алгоритму, виконує практичні завдання за підтримки з боку викладача зі значними труднощами; демонструє нестійкі навички міжособистісної взаємодії. Проте відсутнє глибоке розуміння логіки розвитку регіональної політики та місцевої (локальної) демократії.
Незадовільно (35-59 FX)	Здобувач має фрагментарні знання, опанувавши менше половини обсягу навчального змісту, передбаченого програмою навчальної дисципліни. Відсутнє цілісне усвідомлення навчального матеріалу. Здобувач працює пасивно, практичні завдання виконує переважно з помилками, виправляє помилки лише при виконанні нескладних практичних завдань. Здобувач допускається до повторного складання заліку.
Незадовільно (0-34 F)	Здобувач не виконує вимоги програми навчальної дисципліни: не сформовані знання уміння та навички. Здобувач не допускається до заліку та проходить повторне вивчення дисципліни.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналіз доступності інструментів локальної демократії для внутрішньо переміщених осіб. URL: <https://www.vplyv.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/%D0%9B%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F.pdf>
2. Баймуратов М. О., Кофман Б. Я. Людиноцентризм як основоположний інституційний принцип локальної демократії. URL: https://www.researchgate.net/publication/382543918_LUDINOCENTRIZM_AK_OS_NOVOPOLOZNIJ_INSTITUCIJNIJ_PRINCIP_LOKALNOI_DEMOKRATII
3. Баймуратов М.О. Міжнародне співробітництво органів місцевого самоврядування України : монографія (репринтне видання дисертаційного дослідження). Дніпро : Інновація, 2021. 314 с.
4. Батанов О. В. Сучасні міжнародні стандарти місцевого самоврядування та права людини. Вісник АПСВТ. 2016. №3-4. С. 60-63. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_3_4-2016-60-63_Batanov.pdf
5. Батрименко О. Бюрократія як чинник функціонування регіональної еліти: виклики громадсько-політичного представництва. Грані. 2020. №12. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/view/1578>
6. Бенівська Л. Я. НОВА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЄС: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ ТА РИЗИКІВ. URL: [https://ird.gov.ua/sep/sep20231\(159\)/sep20231\(159\)_003_StoronyanskaIZ,BenovskaLYa.pdf](https://ird.gov.ua/sep/sep20231(159)/sep20231(159)_003_StoronyanskaIZ,BenovskaLYa.pdf)
7. Благун. І. С., Сисак Л. І., Солтисік О. О. Моделювання сталого розвитку регіону. Івано-Франківськ.: Видавничо-дизайнерський відділ Центру інформаційних технологій, 2006. 166 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/339776867_Modeluvanna_stalogo_rozvitku_regionu_monografia
8. Бойко Ю. В. Європейські стандарти локальної демократії як важливий чинник муніципальної реформи в Україні. Науковий вісник УжНУ. Серія: ПРАВО. 2014. Вип.27. Т.1. С. 83-87. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/35102/1/%D0%84%D0%92%D0%A0%D0%9E%D0%9F%D0%95%D0%99%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%86%20%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%9D%D0%94%D0%90%D0%A0%D0%A2%D0%98%20%D0%9B%D0%9E%D0%9A%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%87.pdf>

9. Бурик З. М. Стратегічне планування розвитку як інструмент управління. *Публічне урядування*, 2020. (5 (25), 53-62. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-5\(25\)-53-62](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2020-5(25)-53-62)
<https://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/article/view/151>
10. Буря К. Локальна демократія: специфіка трансформації у період посткомунізму. *Вісник Львівського університету. Серія: філософсько-політичні студії*. 2017. Вип.14. С. 110-117. URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/14_2017/18.pdf
11. Вишневецький О. С. Загальна теорія стратегування: від парадигми до практики використання. Київ: Інститут економіки промисловості НАН України, 2018. 156 с. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/mono_Vishnevskiy_ukr_2018.pdf
12. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РЕГІОНАЛІЗМ У КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ. URL: <https://law.karazin.ua/resources/doks/jm11-eu-201920.pdf>
13. *Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
14. Захарченко В. І. Генеза та основні напрями регіональної політики країн Євросоюзу (в контексті досвіду для України). *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2020. № 1. С. 11-20.
15. Звєряков М. І., Кухарська Н. О., Клевцевич Н. А., Шараг О. С. *Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція*. Одеса : Атлант ВОІ СОІУ, 2019. 241 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9366/1/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83.pdf>
16. Ієремія В., Музиченко Г. В. Застосування маркетингових досліджень у визначенні електоральних вподобань виборців. *Людина має право: соціально-гуманітарний дискурс у контексті реформаційних процесів в Україні*: матеріали круглого столу 18 листопада 2021 р. Одеса: ОДУВС, 2021. С. 65-67.
17. *Існуючі форми локальної демократії та механізми їх правового регулювання*. Київ: Центр політико-правових реформ, 2023. 135 с. URL: <https://decentralization.ua/uploads/library/file/867/43740.pdf>
18. Ішток Р. Проблеми децентралізації у країнах центрально-східної Європи (на прикладі Словаччини). *S.P.A.C.E. Society, Politics, Administration in Central Europe* : електронний науково-практичний журнал. Одеса: НУ «ОЮА». 2018.

Вип. 8. С. 29-32. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/42037507-ec76-4920-8e91-bb7ead8ec7e4>

19. Кантор Н. Ю. Роль Європейської Хартії місцевого самоврядування як стандарту локальної демократії: українські реалії та перспективи. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2023. №6. С. 12-19. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2023/6_2023/3.pdf

20. Кеба Є.Г. Стан наукових досліджень та законодавства України щодо територіальної організації влади як об'єкта адміністративно-правового забезпечення. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 3. С. 121–124.

21. Козирь Д. В. Локальна демократія як загальноєвропейська цінність. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень* : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т. 1. С. 297-300.

22. Козловський С.В. Стратегічне управління розвитком регіональних економічних систем. *Ефективна економіка*. 2010. №9. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=334>

23. Красівський О. Проблеми регіоналізму в умовах європейських інтеграційних процесів. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/krasivskyi_problemy.pdf

24. Куриляк М. Ю. Еволюція концепції «Європа регіонів» у рамках регіональної політики ЄС. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. №2. С. 60-67. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/evolyutsiya-kontseptsii-evropi-regioniv-u-ramkah-regionalnoyi-politiki-es>

25. Куценко Т. Ф., Пінтелей І. В. Європейські стандарти муніципального управління в контексті реформи децентралізації. *Економіка та держава*. 2021. № 4. С. 122–127. DOI: [10.32702/2306-6806.2021.4.122](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.4.122)

26. Лендбел М.О. *Місцева демократія у країнах Центральної і Східної Європи*. Ужгород: Мистецька лінія, 2011. 688 с.

27. Лендбел М. Інституційне відродження місцевого самоврядування в Чеській та Словачській республіках. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/7/12.pdf>

28. Лукач Н. М. Європейська політика згуртування в ХХІ ст.: орієнтири та досвід для України. *Політикус*. 2021. № 5. С. 107-113. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-5.18>

29. Мельничук В. І. Регіональні особливості реформування місцевого самоврядування в процесі децентралізації та європейської інтеграції України. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю

- 052 «Політологія». Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. 257 с.
30. Методи суспільно-географічних досліджень: навчально-методичне видання / за ред. К. Мезенцева. Київ: Видавництво «Фенікс», 2021. 100 с. URL: <https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2021/11/methods.pdf>
31. Методологія планування регіонального розвитку в Україні. URL: https://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf
32. Мошак О. В. Міжнародні стандарти локальної демократії і транскордонне співробітництво: шляхи розбудови. Lex Portus : юрид. наук. журн. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2019. № 3. С. 69 - 84. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/cd07c5d3-6d09-43e8-b46a-f694c2c9ac63>
33. Музиченко Г.В. Демократичний процес на регіональному рівні : Монографія. Одеса: ОДЕУ, 2007. 192 с.
34. Музиченко Г. В. Сучасне місцеве самоврядування в Україні: стан наукової розробки та перспективи подальшого дослідження. Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. Київ, Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2007. Вип. 11. С.174-184.
35. Музиченко Г. В. Взаємодовіра між учасниками місцевого політичного процесу як критерій сталості локальної демократії. *Людина має право: соціально-гуманітарний дискурс у контексті реформаційних процесів в Україні*: матеріали круглого столу 18 листопада 2021 р. Одеса: ОДУВС, 2021. С. 99-100.
36. Музиченко Г. В. Співпраця влади і громадянського суспільства як умова подальшого демократичного розвитку. *Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління*. 2022. Вип. 3 (63). С. 83-88.
37. Панкратова В. Використання інструментів локальної демократії в Україні: правові аспекти. Нове українське право. 2022. Вип. 2. URL: <http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/239/217>
38. Пила В.І. Управлінські стратегії регіонального розвитку. URL: https://www.researchgate.net/publication/327824270_UPRAVLINSKI_STRATEGII_REGIONALNOGO_ROZVITKU_MANAGEMENT_STRATEGIES_FOR_REGIONAL_DEVELOPMENT
39. Пономарьова Г. П., Матвейчук А. В., Матвейчук А. В. Виборчі системи для проведення місцевих виборів: досвід країн Вишеградської групи. Forum prava. 2018. № 2. С. 115-123.
40. Порудєєва Т. В., Ткаченко М. О. , Крамаренко А. Ю. Концепція сталого розвитку регіону. Приазовський економічний вісник. 2018. №6(11). С. 356-359. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/65.pdf

41. Приходченко Т.А. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ. Причорноморські економічні студії. 2017. №16. С. 115-120. URL: http://bses.in.ua/journals/2017/16_2017/26.pdf
42. Пухтинський М. О. Трансформація системи місцевого самоврядування в контексті реалізації міжнародно-правових стандартів місцевої демократії. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2016. № 3-4. С. 63-67. URL: доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV_2016_3-4_13
43. Регіональна структурна політика: сучасні тенденції та нові виклики : монографія / [наук. ред. С. Л. Шульц] ; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів, 2016. 328 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20160103.pdf>
44. Регіональні політичні еліти в Україні: аналіз літератури з проблеми та характеристика емпіричної бази для вивчення феномену (кінець 1991–2018 рр.). / За ред. М. С. Кармазіної Київ, ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 264 с.
45. Рішко, С. (2022). Рамки та підбір параметрів дослідження локальних політичних режимів в Україні. *Медіафорум : аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент*, 11, 197-218. URL: <https://journals.chnu.edu.ua/mediaforum/issue/view/16/15>
46. Регіональна політика Європейського Союзу. За ред. В. Чужикова. Київ: КНЕУ, 2016. 495 с. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/53157>
47. Регіональне управління : навч. посіб. / М. М. Іжа, Л. Л. Приходченко , С. Є. Саханенко та ін. ; за заг. ред. Л. Л. Приходченко. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2020. 652 с. URL:
48. Світлана Була, Володимир Гнатюк. ЛОКАЛЬНА ДЕМОКРАТІЯ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА КАТЕГОРІЯ В АКТУАЛІЗАЦІЇ ПРОЯВІВ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-ПРАВОВИХ МОДУСІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ : КОРЕЛЯЦІЯ, ФОРМАЛІЗАЦІЯ ТА СХЕМАТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2015. Випуск 6. С. 76–88 Visnuk of the Lviv University. Series Philos.-Political Studies. Inssue6 . Р. 76–88. URL: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/6_2016/11.pdf
49. Семененко О. Г., Гаврилко О. Ю. Методичні підходи до діагностики соціально-економічного розвитку регіону. *Економічний вісник університету*. 2022. №54. С. 109-116. URL: <https://ue-bulletin.com.ua/uk/journals/tom-17-3-2022/metodichni-pidkhodi-do-diaagnostiki-sotsialno-ekonomichnogo-rozvitku-regionu>
50. Сенишин Н.В. Сутність, зміст і форми територіальної організації влади держави. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне*

- управління. 2020. № 2. Том 31 (70). С.190-198. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/2_2020/34.pdf
51. Сенишин Н. В. Концепція територіальної організації влади в сучасному публічному врядуванні: категоріально-понятійний аналіз. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2019/104.pdf
52. Системи виборів до місцевих органів влади у країнах центральної та східної Європи: досвід для України. Аналітична записка. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/politika/sistemi-viboriv-do-miscevikh-organiv-vladi-u-krainakh-centralnoi-ta-skhidnoi>
53. Статистичні методи оцінки регіонального розвитку: навчальний посібник / під ред. д-ра екон. наук, проф. Раєвської О. В. Харків: ФОП Александрова К. М., 2016. 328 с. URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/14708/1/%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%98%D0%95_%D0%A1%D0%9C%D0%9E%D0%A0%D0%A0.pdf
54. Туча В. В. Сучасні тенденції розвитку державно-управлінської еліти в епоху постмодерну. Ефективність державного управління. 2019. Вип. 2 (59). Ч.1. С. 56-66. URL: <https://epa.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/159/156>
55. Федулова Л. І., Ємельяненко Л. М. Адаптація принципів нової регіональної політики єс в стратегічному курсі регіонального розвитку України. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8335> DOI: [10.32702/2307-2105-2020.11.13](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.13)
56. Щербина С. С. *Типи елітогенезу: циркуляція, зміна, трансформація*. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/27729/1/%D0%A2%D0%98%D0%9F%D0%98%20%D0%95%D0%9B%D0%86%D0%A2%D0%9E%D0%93%D0%95%D0%9D%D0%95%D0%97%D0%A3%20%D0%A6%D0%98%D0%A0%D0%9A%D0%A3%D0%9B%D0%AF%D0%A6%D0%86%D0%AF%2C%20%D0%97%D0%9C%D0%86%D0%9D%D0%90%2C%20%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%9D%D0%A1%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%AF.pdf>
57. Яковюк І. В. Європейський регіоналізм у контексті розбудови Європейського Союзу. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2004. №4. С. 57-68. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/2479/1/Yakovyuk_57.pdf
58. Яремчук В. Регіональна політична еліта: принципи та механізми формування (на прикладі Івано-Франківської області). *Political Studies*. 2021. №1. С. 70-89. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2021/06/5_Iaremchuk.pdf
59. Amedeo Barletta. *New tools for Local Democracy in Europe*. URL: https://www.academia.edu/798189/New_tools_for_Local_Democracy_in_Europe

60. Bachtler J., Yuill D. Policies and strategies for regional development: a shift in paradigm? *Regional and Industrial Policy Research Paper*. 2001. № 46. URL: https://www.researchgate.net/profile/John-Bachtler/publication/228396056_Policies_and_strategies_for_regional_development_a_shift_in_paradigm/links/55b8c01008ae092e965a46bb/Policies-and-strategies-for-regional-development-a-shift-in-paradigm.pdf
61. Brezovnik B., Hoffman I., Kostrubiec Ja. *Local Self-Government in Europe*. Institute for Local Self-Government Maribor, 2021. 445 p.
62. Bonnal J. A History of Decentralization. Columbia University. 2013. URL: http://www.ciesin.org/decentralization/English/General/history_fao.html
63. Bulmer Elliot. *Local Democracy*. Stockholm: International IDEA, 2017. 43 p. URL: <https://constitutionnet.org/sites/default/files/2017-10/local-democracy-primer.pdf>
64. Emese P. Models of Legal Supervision over Local Self Governments in Continental Europe (Excluding France). *Pécs Journal of International and European Law*. 2018. № 2. P. 6–20.
65. Garance Marchal, Stephen Linstead & Iain Munro (2013) The territorial organization: History, divergence and possibilities, *Culture and Organization*, 19:3, 185-208. URL: https://www.researchgate.net/publication/262860057_The_territorial_organization_History_divergence_and_possibilities
66. Hedikova N., Muzychenko G. Reforming the institute of Local Government: Current Polish and Ukrainian Cases. *European Journal of Transformation Studies*. 2021. Vol.9. No.1. P.87-100. Vol.7. No.4. P.8-17.
67. Karen Mossberger, Gerry Stoker. The evaluation of Urban Regime Theory: The Challenge of Conceptualization. *Urban Affairs Review*. 2001. Vol. 36. Issue 6. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/10780870122185109?icid=int.sj-abstract.similar-articles.2>
68. Keating, M. *The new regionalism in Western Europe. Territorial restructuring and political change*. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 1998. 242 p.
69. Maris Martin. Contribution of EU Cohesion Policy to Regional Growth: Evidence from V4 Countries. *Prague Economic Papers*. 2024. №33(2). P. 164-186. URL: https://pep.vse.cz/artkey/pep-202402-0002_contribution-of-eu-cohesion-policy-to-regional-growth-evidence-from-v4-countries.php
70. Melnychuk V., Marchuk V., Hladiy V., Holubiak N., Dudkevych V. The Development of a System of Local Self Government in the Countries of the Visegrad Group in the Conditions of Postmodern Society. *Postmodern Openings*. 2021. № 12 (2). P. 233–245.

71. Moisiu S., Jonas A. City-regions and city-regionalism. *Handbook on the geographies of regions and territories* / A. Paasi, J. Harrison, M. Jones (eds). Cheltenham: Edward Elgar, 2018. P. 285-297.
72. Norbert Kersting. Local Political Participation in Europe: Elections and Referendums. 2015. URL: [https://www.academia.edu/64507057/Local Political Participation in Europe Elections and Referendums](https://www.academia.edu/64507057/Local_Political_Participation_in_Europe_Elections_and_Referendums)
73. Pankratova V. Local Democracy: theoretical and Legal Characteristics. Reality of Politics. 2022. №20. P.99-108. URL: <https://bibliotekanauki.pl/articles/2057827>
74. Vlasta Jalušič and Wolfgang Heuer. Thinking Contemporary Forms of Government after the Break of Tradition. *What kind of Government?* 2024. URL: https://click.endnote.com/viewer?doi=10.1007%2F978-3-031-61171-1_1&token=WzkxODkxMiwiMTAuMTAwNy85NzgtMy0wMzEtNjExNzEtMV8xIl0.XFerpZu3yoi1Dj_FM7FGGJtq9UE
75. Patrick Le Gales. The Rise of Local Politics: A Global Review. *Annual Review of Political Science*. 2021. Vol. 24. URL: <https://www.annualreviews.org/content/journals/10.1146/annurev-polisci-041719-102158>
76. Regionalisation and its effects on local self-government. URL: <https://rm.coe.int/1680748024>
77. Roger B. Myerson. *Local Politics in Nations and Empires*. URL: <https://home.uchicago.edu/~rmyerson/research/niehandbk.pdf>
78. Regionalisation trends in European countries 2007-2015 : A study by members of the Group of Independent Experts of the European Charter of Local Self-Government / ed. F. Merloni. Strasbourg: The Congress of local and regional Authorities of the Council of Europe, 2016. 229 p. URL: http://www2.uac.pt/bibliopac/e-Books/RegionalisationCE_EN_Mar2016.pdf
79. Timothy D. Sisk. *Democracy At The Local Level*. The International IDEA Handbook on Participation, Representation, Conflict Management, and Governance International IDEA Handbook Series 4. 2001. 256 p. URL: <https://www.idea.int/sites/default/files/publications/democracy-at-the-local-level-handbook.pdf>
80. Trobbiani R. European regions in Brussels: towards functional interest representation? *Bruges Political Research Papers*. 2016. Vol. 53. 43 p.
81. Wilson Bruce. Regional Policy in the EU Mode of Regionalism: Implication for Asian integration. URL: <https://esaanz.org.au/wp-content/uploads/2018/01/02.-Regional-Policy-in-the-EU-Mode-of-Regionalism-WILSON.pdf>

ДОДАТКИ

Додаток 1.

Приклад SWOT-аналізу (Рівненська область, 2011 р.)	
Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Географічне розміщення на перетині міжнародних транспортних магістралей, розвинена транспортна, у т.ч. митна інфраструктура, наявність аеропорту міжнародного статусу. 2. Єдині в Україні розвідані родовища бурштину. 3. Один з найвищих в Україні показників заліснення – наявні лісові ресурси достатні для розвитку деревообробної та меблевої промисловості, заготівлі лісових ягід, грибів, лікарських рослин, розвитку туристично-рекреаційної галузі. 4. Водні запаси області достатні для забезпечення функціонування та розвитку промисловості, сільського та житлово-комунального господарства, вирощування риби, туристично-рекреаційних потреб, малої гідроенергетики. 5. Наявність місцевих енергетичних потужностей (РАЕС). 6. Достатня забезпеченість трудовими ресурсами технічного профілю. 7. Наявність понад 3000 пам'яток історії, культури та архітектури, а також заповідники, природні та ландшафтні парки, збережена автентична історико-культурна спадщина Полісся і Волині. 8. Мононаціональний склад населення, низький рівень злочинності, що забезпечує область від суспільної нестабільності. 9. Значні запаси корисних копалин (граніти, базальти, каолінові глини), у т.ч. тих, які можуть використовуватись у сфері енергозбереження (торф, базальт, придатний для виготовлення високоефективних ізоляційних матеріалів), які розташовані в безпосередній близькості від магістральних залізниць та автомобільних шляхів. 10. Збережені традиції аграрного регіону	1. Ґрунти, зокрема в північній частині області, малородючі. Значна кількість непродуктивних угідь. Зношені меліоративні системи. 2. Забруднення радіонуклідами північної частини області. 3. Низький рівень впровадження сучасних агротехнологій. Тваринництво та птахівництво малопроодуктивні. 4. Негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу. 5. Низька диверсифікація економіки. 6. Недостатній рівень рекреаційно-туристичної інфраструктури (готелі, мотелі, санаторно-курортні заклади, бази відпочинку, пункти прокату інвентарю тощо). 7. Низька якість доріг місцевого значення, зношеність енергетичної інфраструктури. 8. Значні міжрайонні дисбаланси у розвитку економіки, освіти, культури, охорони здоров'я.

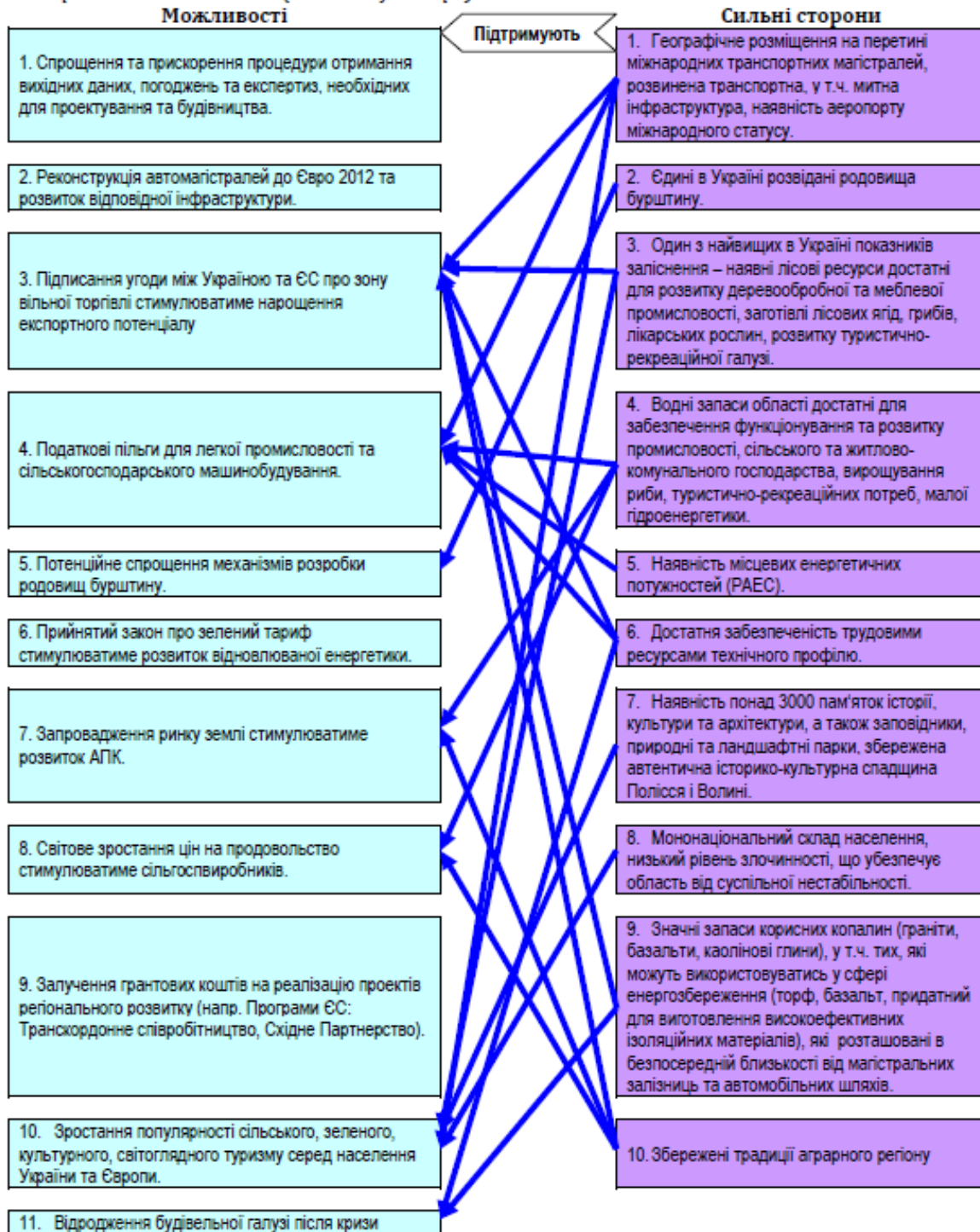
Джерело: Методологія планування регіонального розвитку в Україні. С. 44. URL: https://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf

Можливості	Загрози
1. Спрощення та прискорення процедури отримання вихідних даних, погоджень та експертиз, необхідних для проектування та будівництва. 2. Реконструкція автомагістралей до Євро 2012 та розвиток відповідної інфраструктури. 3. Підписання угоди між Україною та ЄС про зону вільної торгівлі стимулюватиме нарощення експортного потенціалу 4. Податкові пільги для легкої промисловості та сільськогосподарського машинобудування. 5. Потенційне спрощення механізмів розробки родовищ бурштину. 6. Прийнятий закон про зелений тариф стимулюватиме розвиток відновлюваної енергетики. 7. Запровадження ринку землі стимулюватиме розвиток АПК. 8. Світове зростання цін на продовольство стимулюватиме сільгоспвиробників. 9. Залучення грантових коштів на реалізацію проектів регіонального розвитку (напр. Програми ЄС: Транскордонне співробітництво, Східне Партнерство). 10. Зростання популярності сільського, зеленого, культурного, світоглядного туризму серед населення України та Європи. 11. Відродження будівельної галузі після кризи	1. Значна „тінізація” малого бізнесу, низький рівень офіційної заробітної плати, велика кількість незареєстрованих працюючих. 2. Високі банківські кредитні ставки. 3. Висока залежність галузей від імпорتنих енергоносіїв, зокрема, газу (хімічна промисловість, виробництво будівельних матеріалів), а також імпоротної сировини та комплектуючих (енергетика, хімічна, частково деревообробна та легка промисловість, машинобудування). 4. Невизначеність державної політики щодо закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію та недостатня державна підтримка сільгоспвиробників. 5. Зниження ділової активності в Україні та регіоні зокрема. 6. Нестабільне законодавство щодо отримання спеціальних дозволів на користування надрами. 7. Посилення на державному рівні фіскального тиску на малий бізнес. 8. Можливе погіршення кон'юнктури світового ринку на продукцію, яка експортується з області, зокрема, на вироби хімічної промисловості. 9. Погіршення інвестиційного рейтингу України з відповідним відтоком фінансово-інвестиційного капіталу. 10. Відтік кваліфікованих кадрів за межі області. 11. Підвищення вартості традиційних енергоносіїв 12. Зменшення реальних доходів населення з відповідною стагнацією внутрішнього ринку. 13. Низька престижність робітничих професій.

Джерело: Методологія планування регіонального розвитку в Україні. С. 45. URL: https://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf

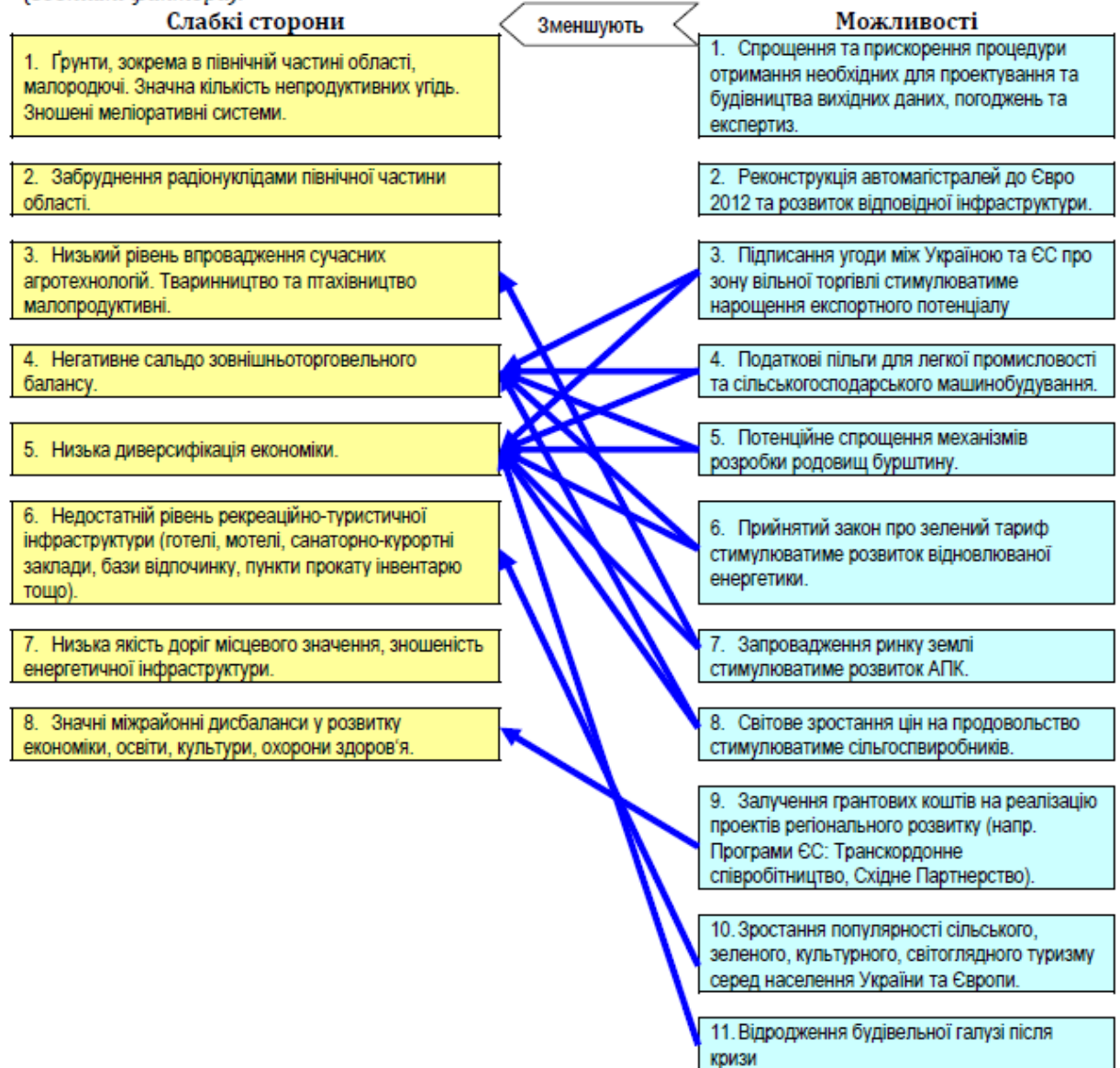
Приклад SWOT-матриці (Рівненська область, 2011 р.)

Порівняльні переваги. Співставлення сильних сторін (внутрішні фактори), щоб максимально використати можливості (зовнішні фактори).

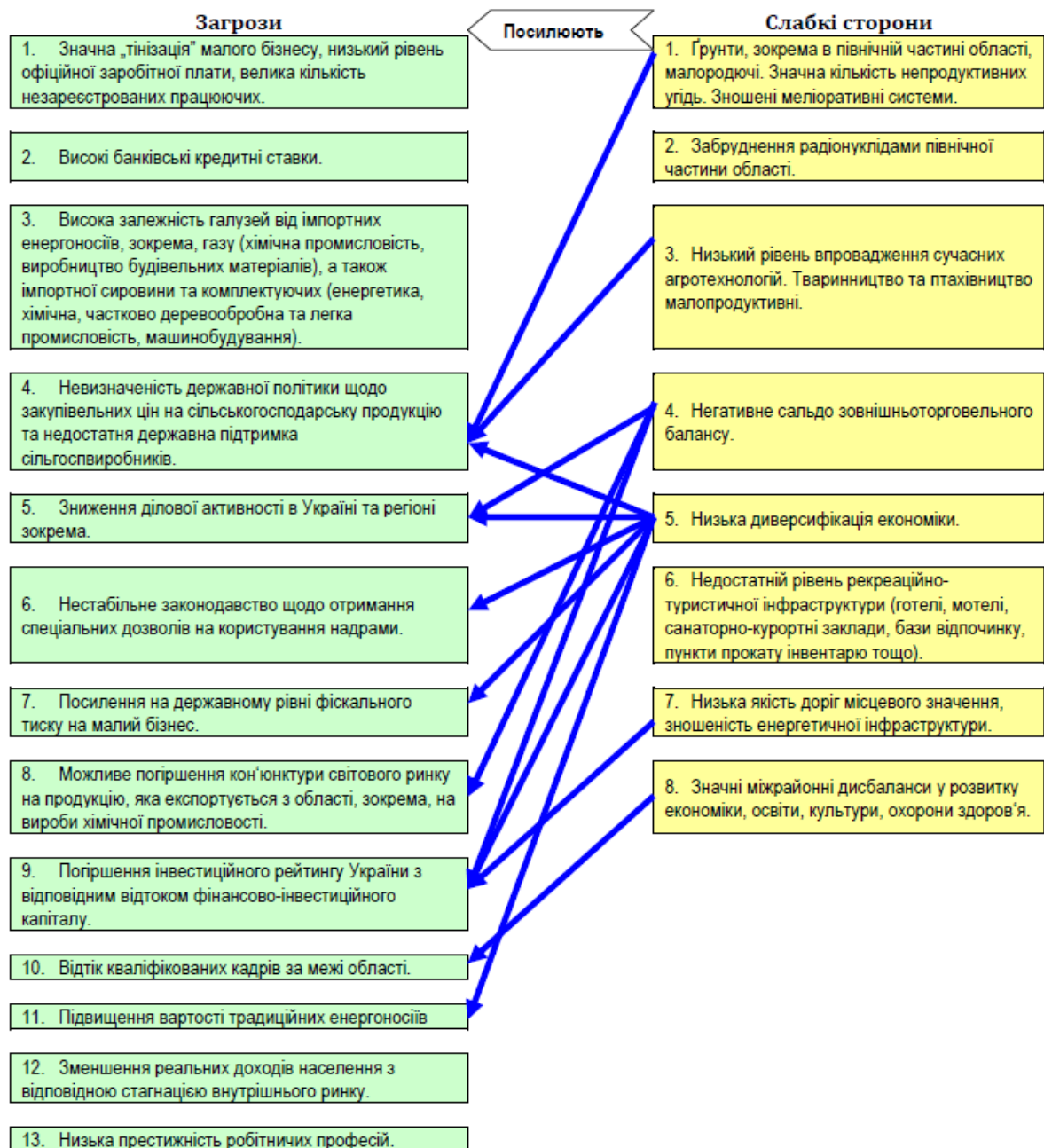
Джерело: Методологія планування регіонального розвитку в Україні. С. 46. URL: https://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf

Виклики: Як подолати слабкі сторони (внутрішні фактори) через використання можливостей (зовнішні фактори).

Джерело: Методологія планування регіонального розвитку в Україні. С. 47. URL: https://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf

Ризики. Вплив загроз, які підкріплені слабкими сторонами.

Джерело: Методологія планування регіонального розвитку в Україні. С. 48. URL: https://cg.gov.ua/web_docs/1/2014/11/docs/Methodology_of_RD_planning.pdf